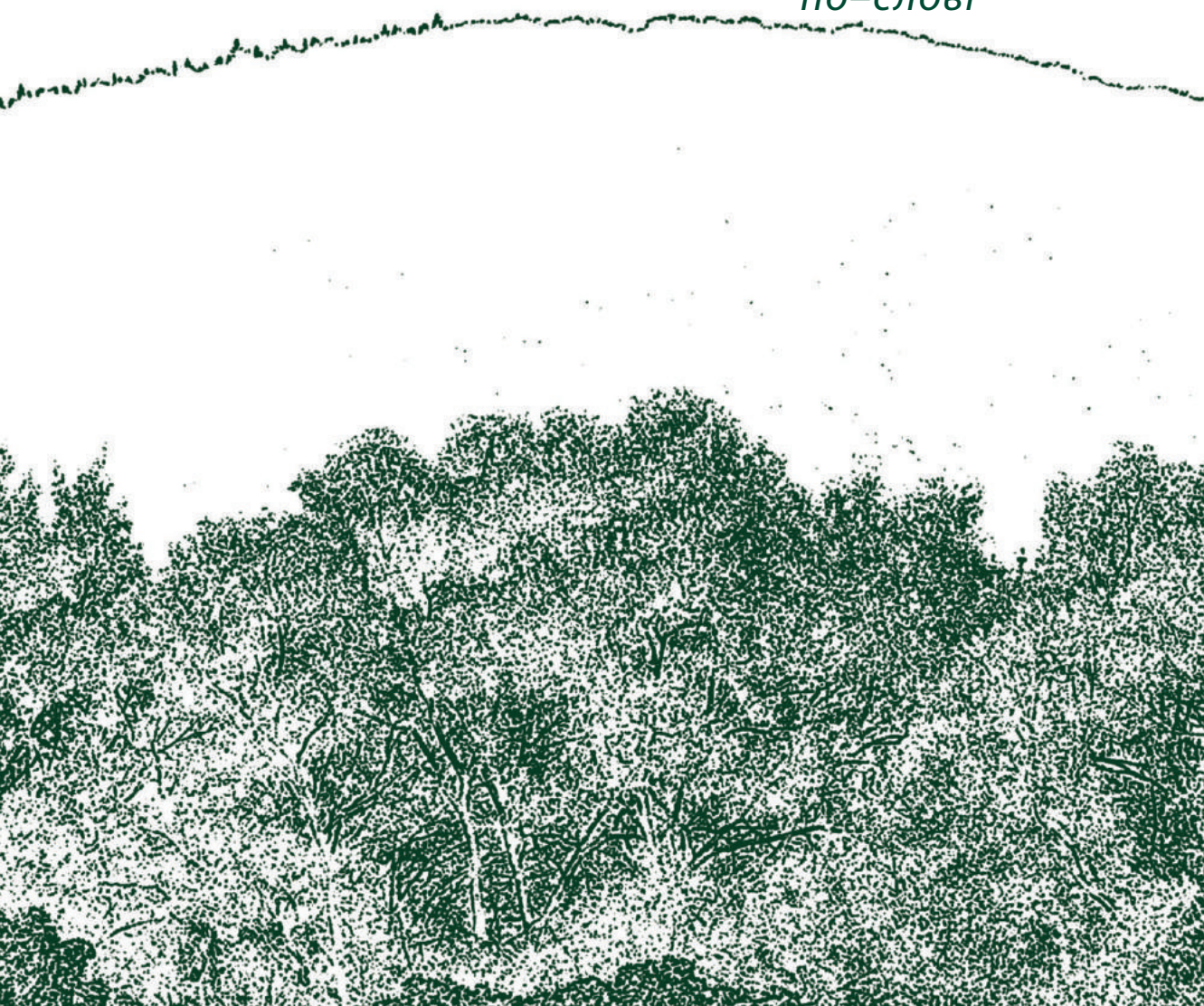
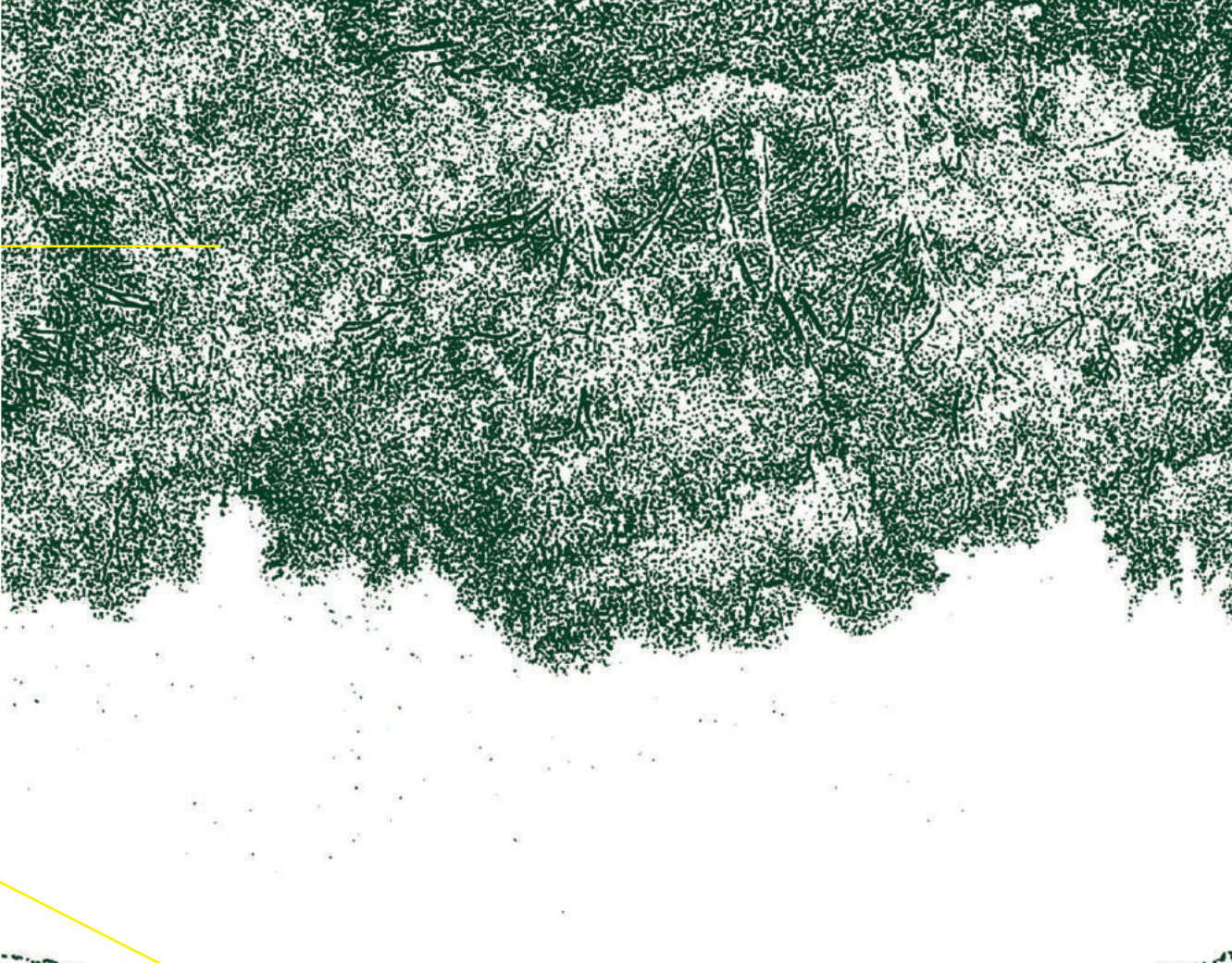
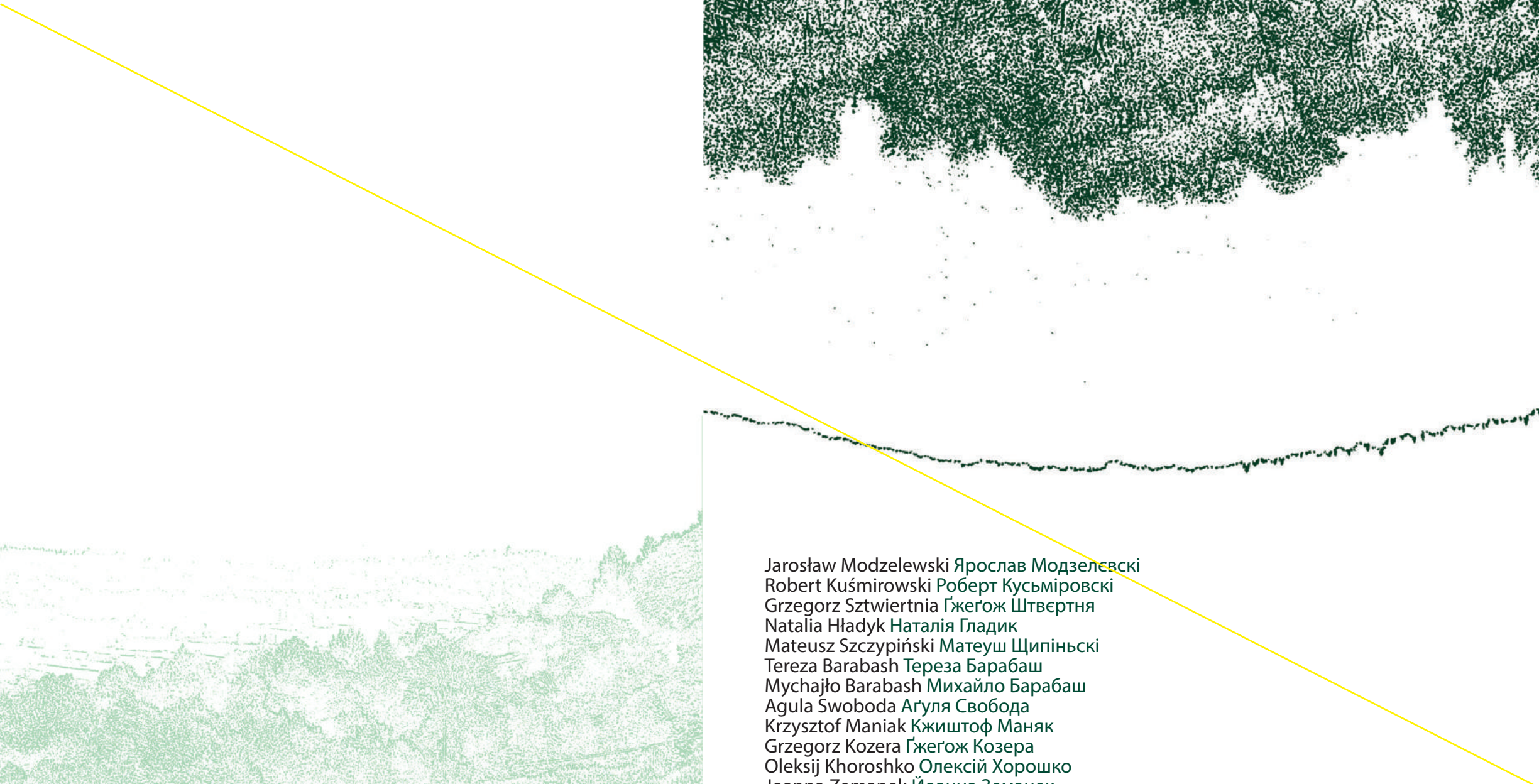

*XIX Łemkowskie Jeruzalem na papierze
w 110. rocznicę urodzin Bohdana Ihora Antonycza*

*XIX Лемківський Єрусалим на папери
в 110. річницю уродин Богдана Ігоря Антонича*

*po-słowie
po-słowi*

Jarosław Modzelewski Ярослав Модзелевський
Robert Kuśmirowski Роберт Кусьміровський
Grzegorz Sztwiertnia Гжеґож Штвєртня
Natalia Hładyk Наталія Гладик
Mateusz Szczypiński Матеуш Щипіньскі
Tereza Barabash Тереза Барабаш
Mychajło Barabash Михайло Барабаш
Agula Swoboda Агуля Свобода
Krzysztof Maniak Кжиштоф Маняк
Grzegorz Kozera Гжеґож Козера
Oleksij Khoroshko Олексій Хорошко
Joanna Zemanek Йоанна Земанек

Богдан 7 Антоник

Голіда

Везуть тесні з срібла сани,
везуться сніжиста муш.
В тия саних в сани незна
тня ~~Боже~~ повезуть.

Везуть тесні з срібла са
везуться весняні сні.
В тия саних ~~Бісна~~ ~~Пан~~
і, наге у сарни.

Водить сонце у врисані,
в сніжистого ~~Дитя~~

Popiół i arka

Anna Bas

Pali się wysokim płomieniem. Jeśli jest suchy, bardzo szybko. Kurczy się, zwija i czarnieje. Litera znika po literze. Zdania umykają jedno po drugim. Strzępki słów unoszą się na chwilę w powietrzu. Imiona, daty, fragmenty opowieści, krajobrazy. Potem opadają. Pozostają szczątki, resztki, pylista, ulotna szarość. Popiół. Warstwa po warstwie. Popiół jest figurą czasu. Śladem choć fizycznym, materialnym, to nieuchwytnym. Co niesie ze sobą szary pył? Zieleń i szum lasu wokół Wysowej. Rytm wiersza. Odgłosy budzącej się wsi. „Złote osy w czarkach róż rozkwitłych”. Dźwięki weselnej muzyki. „Płomienne skrzypki weselnej bramy / odzianej w stubarwny proporzec dnia”. Połysk cerkiewnej kopuły. Blask złoty ikony. „Wioski w leszczynach i olszynie”. Zapach świeżej trawy. Słowa piosenki. Wysoki dach chyży. „Szept saren”. Skrzypienie studziennej korby. „Kalina pochylona w dół / niczym jagoda / rośnie w czerwone słowo”. Łagodne linie wzgórz w okolicy Lipnej, Czarnego, Jawornika, Czeremchy, Koniecznej, Radocyny, Nieznajowej. „Leśne grzbiety jak mroczne sterczą mury”. Szorstkość zuhu. „Kraina osiadła na wierchach”. Gładkość kamienia z potoku Przysłup. „Kwietny zegar odlicza słoneczne godziny / maki stulają pokorne głowy wieczorem / pod niebem bezgranicznie niedostępnym / rodzą się i żyją zwierzęta ludzie rośliny”.

Słowa, wersy układają się w wiersze, w rękopisy, a zadrukowane strony w zamknięte w okładkach tomiki poezji. Rękopisy, szkice i rysunki prezentowane na papierze mają w sobie tę specyficzną i poruszającą kruchość oraz

delikatność. Żyją, starzeją się, umierają, niszcząc pod wpływem czasu lub gwałtownych katastrof. Jeśli czas potraktujemy jak żywy organizm, ciało, to papier jest jego powierzchnią, naskórkiem wrażliwym na każdy dotyk i zmianę. Pod tą powierzchnią eksplodują emocje i zdarzenia. Linia kreślona przez pióro, ołówek, długopis, kredę, jak zapis bardzo czulego sejsmografu, ujawnia na papierze podskórny bieg wydarzeń, ich kształt, natężenie i temperaturę.

Archiwum skrywające dokumenty i księgi jest przestrzenią doświadczania czasu. Zapelnione ciasno półki paradoksalnie uświadamiają nieobecność, brak, pustkę, której nie da się już zapłacić. Archiwum jest miejscem, w którym z każdym odkładanym arkuszem, kartą, dokumentem doznajemy uczucia utraty. Przeszłość tam nie mieszka i nie można jej odwiedzić, tylko jej ślady, fragmenty i strzępy. Pamięć szeleści, wydziela zapach kurzu. Wyblakłe strony, szczątki, relikwie. Niewyraźne fotografie, świadectwa narodzin i akty zgonu, szeregi imion, nazwisk i dat. Anna, Wasyl, Danyło, Julianna, Natalia, Paweł, Epifaniusz, Marija, Bohdan, Oleksander, Timofiej, Teodor, Paraskiewia, Aleksy, Eudokia, Ihor, Ksenia, Emilian, Maksym, Katarzyna, Stefan, Anastazja, Włodzimierz, Ulianna, Seman, Mikołaj. Papierowe dowody na istnienie. Myśląc o archiwum, przywołujemy nie tylko obraz pozostałości tego, co przeszłe, lecz także sam proces odchodzenia w przeszłość. Kruszenie, rozpad, znikanie, butwienie. Destrukcja papieru. Żółtawe i brązowe przebarwienia od zewnątrz ku środkowi strony. Kruchość, łamliwość. Oderwane lub nadszarpięte narożniki. Zagięcia. Poszarpane krawędzie stron, ubytki, szepienia krawędzi, przedarcia w partii tekstu, luźne fragmenty, wyrwane karty. Atrament żelazowo-galusowy, używany dawniej do pisania i rysowania, może powodować powstanie tego, co konserwatorzy określają mianem „wżerów”. Ich zapowiedź to rozmyte kontury krawędzi liter. Postępujące przebarwienie atramentu od jasnobrązowego do prawie czarnego. Tekst przebija na odwrocie papieru. Przy produkcji atramentu żelazowo-galusowego stosowano różne receptury. Najczęściej sięgano po tanię, siarczan żelaza, wodę, gumę arabską i kwas. Siarczan żelaza wywołuje proces chemiczny, który może doszczętnie zniszczyć papier. Stosowany w produkcji atramentu kwas powoduje zakwaszenie zarówno atramentu, jak i papieru. Wilgoć, działanie kwasu i utlenianie to najważniejsze czynniki przyspieszające degradację papieru. Wżery miedziowe powstają w podobny sposób jak wżery żelazowe. Przyczyną jest miedź zawarta w farbach o kolorze zielono-niebieskim oraz złotym. Występują one na kolorowanych mapach, planach i rysunkach. Kiedy tekst czy rysunek staje się widoczny w formie przebicia na odwrocie karty, a miedź ciemnieje, to znak, że ko-

niec już bliski, katastrofa nieubłagane nadciąga. Papier kruszeje i powstają ubytki. Zmiany wilgotności powodują rozszerzanie się i kurczenie włókien, co prowadzi do deformacji. Pojawiają się zacieki. Krawędzie kart są spulchnione, bibulaste i miękkie w dotyku. Papier traci wytrzymałość i się rozpada. Zawilgocenie przyczynia się również do rozwoju pleśni. Pleśń pojawia się początkowo na powierzchni, z upływem czasu coraz głębiej wraasta w podłoże. Enzymy wydzielane przez pleśnie rozkładają papier. Efektem metabolizmu grzybów pleśniowych są charakterystyczne przebarwienia, czarne, różowe, żółte zaplamienia lub zielone, czarne, białe naloty. Wysoka temperatura, wilgotność powietrza i kurz sprzyjają rozwojowi owadów żywiących się pleśnią i papierem. Bezskrzydłe (apterygota) i te uskrzydłone (pterygota) lubią ukrywać się w szparach i szczelinach archiwów oraz bibliotek. Mole, korniki, karaluchy, chrząszcze, rybiki i wiele innych. Larwy niektórych owadów drążą w stronach małe dziurki, inne długie korytarze, niemal labirynty. Na powierzchni pozostawiają ślady w postaci owadzych odchodów. Przedostające się do budynków na zimę myszy polne wygrzają otwory z charakterystycznymi śladami zębów na krawędziach. Zalane lub zawilgocone książki przez długi okres czymś przygniecione, kamieniem. Powstaje zwarty blok, którego nie można rozdzielić na poszczególne karty. Zlepione, skamieniałe księgi tworzą czarny, skurczony papierowy kamień. Co raz trudniej je otworzyć, a przecież w tym papierowym kamieniu zostały zapisane imiona gór, pagórków, lasów, dolin czy potoków, choćby tych z okolic Zyndranowej.

„Na zachodzie między Tylawą i Barwinkiem znajdują się dwie Kiczery, jedna leży wprost na zachód od środka wsi i była nazywana Telepkową (579 m), druga — w dolnym końcu wsi, na granicy z Tylawą to Gablacka albo Turczkową (...). Od strony północnej, od Tylawy, leży Horb-Piwlánok, dawniej nazywany Adamiwka (...). Wschodnia strona Piwlánka to skalista ściana zwana Debrą, pod którą płynie do Jasiołki w Tylawie potok Panna. Od północno-wschodniej strony ciągnie się lesista góra porośnięta głównie bukami — Tyliwskyj Dił. Od niej na południe dolina Zapotik i dalej na południe Pomirky i Dynowec. Debra i Dił są rozdzielone doliną o nazwie Piddebra. Za Pomirkami na wschód znajduje się wiejski las Małynnyky, który graniczy od strony Daliowej z jeszcze większym Ostrą (...). Dalej od wschodu nad wsią w dolnym końcu góruje Wysokij Dił, trochę niżej znajduje się leszczynowy zagajnik Diłyk oddzielony od Pomirka głębokim potokiem porośniętym bukiem. Na południe od Diłu, a na wschód od wioski leży polana Sitnyky i las Kytowec — własność cerkwi zwana Popiwszczyną (od 1945 r.) wraz z górą Hrun. Na wschód od środka wsi znajduje się góra i las Matysiw (...). Górna część wioski

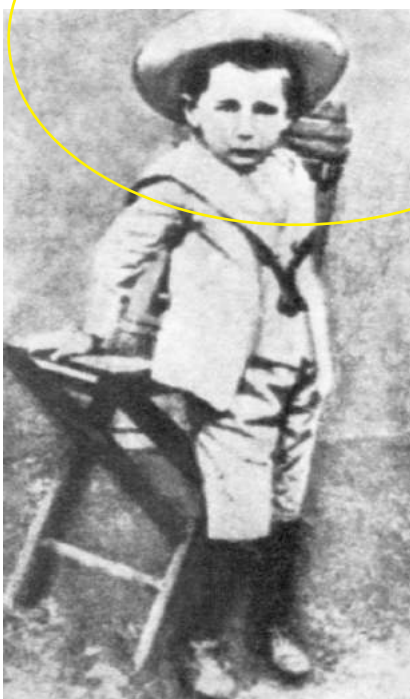
jest oddzielona od Jaślisk górą i lasem o nazwie Kamarka, a od Lipowca na południu Dyszczanką, która sąsiaduje z Krzyżową Drogą, Czerwonym Horbkiem, Kriwym i Biłym Horbkiem (...). Na wschód od Dyszczanki znajduje się las i góra Tokarnia, dalej przylaski i pola Koszaryska, Łazy, góra Zwezło oraz las Nozhryci, a także krzaki i pastwisko o nazwie Spałenysko. Na zachód od Dyszczanki ciągnie się las Krywyj. W tym miejscu załamuje się linia granicy. Tam też znajduje się Wilcza Jama i Żydiwskyj Kut. Przez pola o nazwie Mistky można dojechać do lasu wiejskiego (...). Na wschód od niego widać dwa szczyty: Kanykiw Werch i Kyczurky, z których płynie do wsi Łyszczikiw Potik. Od strony Barwinka leżą pola Liszczyky i Szańcy zryte okopami w czasie koszućkiej wojny”.

Koncepcja archiwum skrywa w sobie pamięć słowa „arche”, które z jednej strony oznacza przyczynę, początek, z drugiej zaś rozporządzenie, prawo, władzę. Archiwum jest miejscem niebezpiecznym nie tylko dlatego, że zagraża mu ogień, woda, huragan, wojna, lecz także dlatego, że jest instytucją. To, co nie podlega archiwizacji, dla przyszłości w pewien sposób umiera. Archiwa wytwarzają hierarchie i znaczenie, przeprowadzają selekcje, udzielają głosu jednym i skazują na milczenie innych. Trzeba zachować ostrożność. Przerwa pomiędzy uszeregowanymi na półkach księgami jest równie ważna jak same księgi. Może nawet ważniejsza. To, czego brak, nie powinno zostać pominięte. Archiwum może być twierdzą, ale nie zastąpi arki, prostej drewnianej skrzyni. Arka to nieodzowny towarzysz–bagaż wyruszających w drogę, wypełniony strachem, niepokojem, krzykiem, niewielką ikoną, wspomnieniem uderzenia, kilkoma talerzami, wyciem psów i bydła, zapachem dymu, słowami ostatniej modlitwy, workiem zebranego z ostatniego plonu ziarna, kilkoma białymi prześcieradłami, zapachem świeżo skoszonej koniczyny, płaczem dzieci, zawożeniem starych kobiet, zachodem słońca nad Wisłokiem, obrazem przydrożnej kapliczki w Radocynie. Arka mieści znacznie więcej niż jest w stanie pomieścić archiwum, to w niej jest przechowywana między skrawkiem rańtucha a kwiatem kaliny „tragiczna Łemkowyna” Antonycza.

Boję się zdmuchnąć światło lampy
bo może stać się jeszcze straszniej
noc się rozerwie niczym strofa
wbije się w serce ostry nóż
Nie sposób zasnąć kur już woła
i zegar bije księżyc płynie
mój sen sumieniem niespokojnym
powraca mieszkać
w tragicznej Łemkowynie

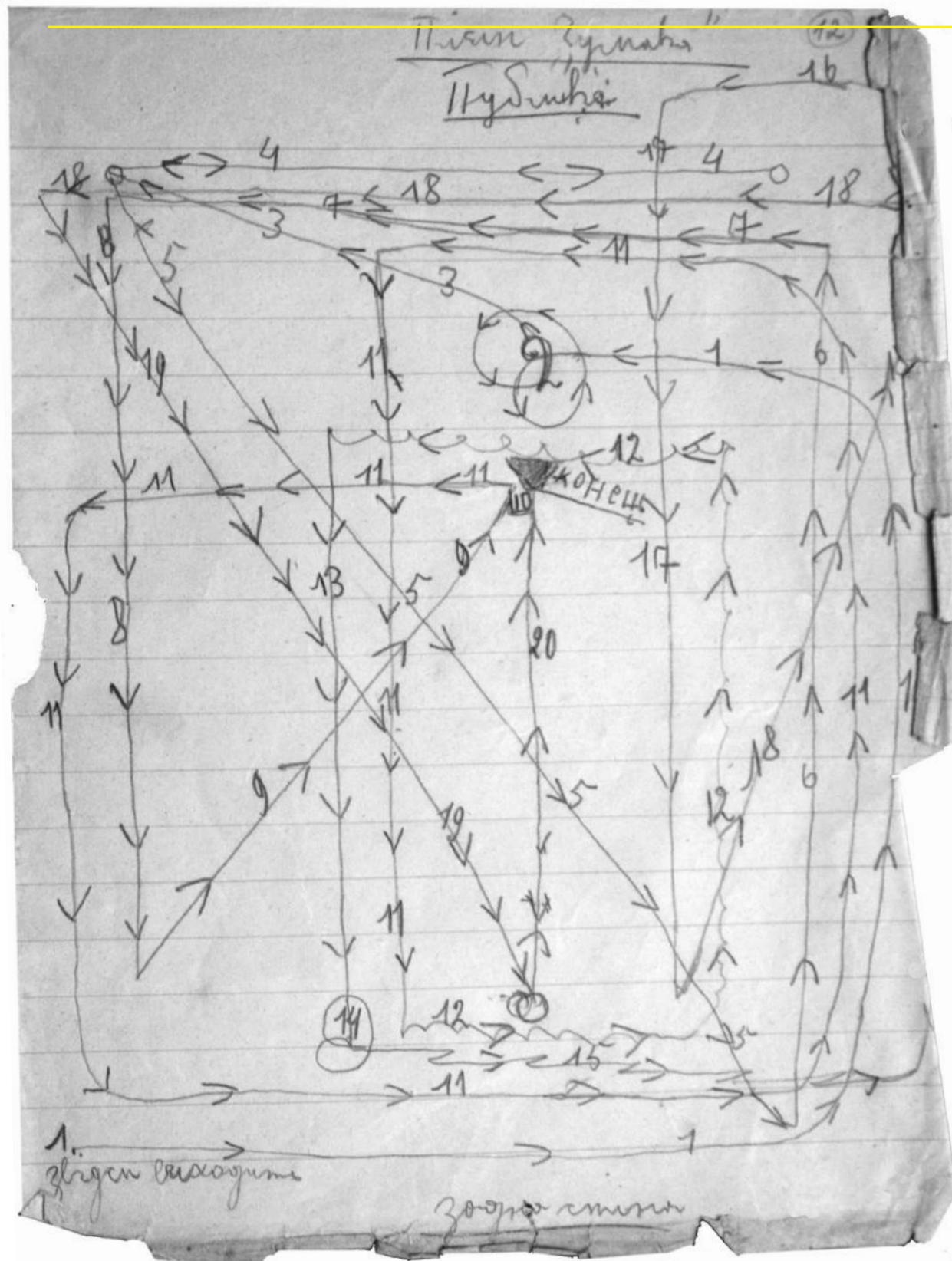
(Bohdan Ihor Antonycz, *Urywek*)

Cytaty z wierszy Bohdana Ihora Antonycza (*Ziemia ojczysta, Kalina, Byki i buki, Życie, Książ, Las, Czeremcha, Dachy*) w tłumaczeniu Władysława Grabana. Opis wsi Zyndranowa pochodzi ze wspomnień Teodora Gocza pt. *Życie Łemka, Zyndranowa*–Krosno 2007.

Bohdan Ihor Antonycz w grupie studentów ukrainistów w roku akademickim 1932/33
Богдан Ігор Антонич в групі студентів українстів, навчальний рік 1932/33

Попіл і ковчег

Анна Бас

Горит високим полум'ям. Якшто буде сухий — барз скоро. Корчится, звийт і чорніє. Буква за буквом гине. Речиня щезають едно по другим. Фалатки слів двигаються на хвильку в повітря. Імена, дати, фрагменти оповідань, краєвиди. Потім падають. Лишаються дрібні залишки, пилиста, минуча сіріст. Попіл. Ярус по ярусі. Попіл то фігура часу. Слід, який хочки є фізичний, матеріальний — то не даєся зімати. Што несе зо собою сірий пил? Зеленіст і шум ліса довкола Висови. Ритм вірша. Гамір села, яке має ся обатури-ти.

«Оси золоті в чарках троянд розквітлх». Звуки весільних мелодій. «Горять скрипки в весільній брамі, на ній стобарвний прапор дня». Блиск церковной бані. Золоте світло ікони. «Село у вільхах і ліщині». Запах свіжої трави. Слова сьпіванки. Високий дах хижи. «Навчися лісової мови із книги лисів та сар-нят!» Скрипіння криничной корби. «Калина похили-лась вниз, мов ягода, росте червоне слово». Легкіст верхів коло Липной, Чорного, Явірника, Черемхи, Конечной, Радоцини, Незнаёвой. «Лісу лави, мов мрячні мури». Твердіст чуги. «Моя країно верховин-на». Гладкіст каменя з потічка Присліп. «Годинник сонця квітам б'є години, і стулюються маки ввечері бентежно... ростуть і родяться звірята, люди і рос-лини».

Слова, рядки творят вірши, рукописи, а задрукувани сторінки — затворени медже двома обкладинками поетични томики. Рукописи, начерки, малюнки на

папері мають в собі специфічну делікатність. Живуть, старіються, гмерають, нищіючи під впливом часу або наглих катастрофічних подій. Якшто час будеме розуміти як живий організм, тіло, то папір буде його верхнім покривалом, шкіром, яка боїтся дотику і зміни. Під тим покривалом емоції і події переживають свою експлозію. Лінія, яку начеркує перо, олівець, писадло, креда, як запис барз чутливого сейсмографу вказує на папері почерговіст подій, їх форму, час, температуру. Архів, який приховує документи і книги є простором досвіду часу. Запхани кісно полицки парадоксально усвідомляють неprisутність, брак, порожнечу, якої не годен юж заповнити. Архів то місце, в яким кожен покладений на полицку папірець, карта чи документ приносить нам почутя втрати. Ми нуле не має там свого місця, і не годен його одвідити, лем видіти його сліди, фалатики і стрямби. Пам’ят шепоче картами, пахне пилом.

Виблиакнени сторінки, мощи, реліквії. Фотографії, яких юж не впізнат, свідоцтва хрещеня і смерти, ряди імен, назвиск і дат. Анна, Василь, Данило, Юліянна, Наталія, Павло, Епіфаній, Марія, Богдан, Олександр, Тимофій, Теодор, Параскевія, Алексій, Євдокія, Ігор, Ксенія, Еміліян, Максим, Катерина, Штефан, Анастазія, Володимир, Уліянна, Семан, Миколай. Папірьови докази на існуваня. Коли думаме о архіві, прикликуєме не лем образ того, што ся лишило, того, што юж минуле, але тіж сам процес переходу в минуле. Киршиня, пропадання, щезаня, борошніня. Деструкція матеріалу. Жовтисти і бронзови плями од боку аж по середину сторінки. Крухіст, ламливіст. Одорвани ци надшарпнени угли. Загнутя. Пошарпани боки сторінок, браки, поклиєни карти, діри всередині речиня, повириваникарти.

Жалізно-галюсове чорнило, давно вживане для писаня і малюваня, може спричинити явище, яке консерватори іменуют «вжерками». Перед нима ідут розмити контури букв. Поступує одбарвлення чорнила з яснобронзового до майже чорного. Текст видно на другім боці сторінки. Ріжни рецептури хоснували для виготовлення жалізно-галюсового чорнила. Найчастіше брали танину, сярчан жаліза, воду, арабску гуму і квас. Сярчан жаліза творит хімічний процес, який годен до кінця знищити папір. Стосуваний при виробі чорнила квас приносить заквашиня чорнила і папіря. Вогкіст, квас і утленія то найголовніши чинники, яки можут прискорити нищиня папіря. Мідяни вжерки творятся так як і жалізни. Їхнім джерелом є мідь, добавлена до зелено-синіх і золотихфарб.

Найдеме їх на кольоруваних мапах, плянах і малюнках. Коли текст або малюнок являються в формі «перебитки» на другім боці сторінки, а мідь тьмавіє, мусиме знати, же кінець юж близко, катастрофа нестриманно іде ку нам. Папір киршіє і творятся діри. Зміни вогкості спрчиняють розширення і корчиня папірьових волокон, што приводит їх ку деформації. Папір «затікат». Береги сторінок сут сколочени, як бібула і м’яжки на дотик. Папір витрачат свою міц і розлітуєся. Вогкіст творит тіж плишню. Творится она перше наверху, а потім штотраз то глибше вратат. Ензимаи, яки творит, нищат папір. Як ефект метаболіки плишньових грибів видиме характеристични перебарвліня, чорни, рожеви, жовти плями або зелени, чорни і біли нальоти. Висока температура і вогкіст повітря та пил допомагають в розвитку хробаків, яки їдят плишню і сам папір. Безкрили — аптеригота, та і тоти з крилами — птеригота, скриваються в шпарах і щілинах архівів і бібліотек. Молі, корники, каралюхи, хрущи, рибіки і інчи. Черв декотрих з них риє в папері мали дірки або довги коридори, праві лабіринти. Наверху лишаються сліди — їхнігівна.

Пхаючися на зимовлю до будинків миши вигризають діри — зо сльідами зубів. Заляни водом або завогкніли книжки, довгий час дачим притиснени - каменіют. Творится неподільний блок, якого не годен розбити на поодиноки сторінки. Скаменіли книги родят чорний, твердий, покорчений, папірьовий «камінь». Штотраз то тяжше їх отворити, а прецін в тимже папірьовим камені сут записани імена гір, вершків, лісів, долин, потоків — на приклад тих колоЗиндранови.

«На заході, медже Тильовом і Барвинком найдеме дві Кічери, єдну (...) звали «Телепкова» (579 м.), друга — на нижнім кінци села, на границі з Тильовом, то «Габлацка» або «Турчикова» (...). Од півночи, од Тильови є «Горб-Півланок», давно називаний «Адамівка» (...). Східний бік «Півланка» то скалиста стіна, звана «Дебра», під яком пливе до Ясьолки в Тильові (...). Од північно-східньої страни тягнєся лісиста гора, де найвеце бучини — «ТилявськийДіл».

Од ней на півден долина «Запотік» і далі на півден «Помірки» і «Диновець». «Дебра» і «Діл» сут розділени долином, яку зовут «Піддебра». За «Помірками» на схід є сільський ліс «Малинники», який межує од Дальови з іщи векшим — «Остром» (...). Далі од сходу над селом на нижнім кінци височится «Високий Діл», кус ниже є лісковий гай «Ділик», одділений од «Помірок» глибоким, поросненим бучином потіч-

ком. На півден од «Ділу», а на схід од села лежит поляна «Сітники» і ліс «Китовець» — оба належни Церкви, називани «Попівщином» разом з гором «Грун». На схід од центру села є гора і ліс «Матисів» (...).

Вижній кінець села одділений од Яслиск гором і лісом, яки зовут «Камарка», а од Липівця на півден «Дищанком», яка межує з «Крижовом Дорогом» і «Горбками» — «Червеним», «Кривим» і «Білим». На схід од «Дищанки» є ліс і горб «Токарня», далі приліски і поля «Кошариска», «Лази», гора «Звезло» і ліс «Нозгриці», як тіж крячина і пасовиско — «Спалениско». На захід од «Дищанки» тягнєся ліс «Кривий», там же заламуєся лінія границя. Там тіж найдеме «Вовчу Яму» і «Жидівський Кут». Полями, яки зовутся «Містки» мож доїхати до сільского ліса (...). На схід од нього видно два верхи: «Каників Верх» і «Кічурки», з яких спливає до села «Лищиків Потік». Од Барвинка сут поля «Ліщики» і «Шаньці», порити окопами в часі кошуцкойвійни.»

Концепція архіву криє в собі пам’ят слова «архе», яке з єдного боку значит «привод», «причина», «початок», а з другого — «рішення», «закон», «влада». Архів то місце небезпечне не лем зато, же фурт мусит боятися огня, води, вітру, війни, але тіж зато же є інституційом. Тото, што не буде зархівізуване — в якийсь спосіб гмре для майбутього. Архіви творят ієрархію і значиня, роблят селекцію, дають голос єдним і прирікают на мовчаня других. Треба битиобережним.

Перерва медже упорядкованима на полицках книгами є так само важлива, як і сами книги. Може і важливіша. Тото, чого не є, не мало би бити незгадане, забите. Архів то може і твердиня, але не буде надійніша од ковчегу, простой дерев’яной скрині. Ковчег то все потрібний товариш мандрівки, заповнений страхом, криком, малом іконом, згадком ударів, парома танірами, витьом псів і реванями корів, запахом диму, словами останньої молитви, мішком збраного зерна, парома білими простиралами, запахом свіжо скошеной коничи, плачем діти, протяжним съпівом старих жен, заходом сонця над Вислоком, образом придорожньої каплички в Радочині. Ковчег містит в собі значні веце чим годен вмістити архів, то в ковчезі медже фалатком полотна і калиновим цвітом схоронилася «трагічна Лемкови-на» Антонича.

Боюсь згасити світлолампи, бо може стати щестрашніш, і ніч, розкладена наямби, у серце вбилась, наченіж. Ніяк заснути! Кличутьпівні, годинник б’є, і місяцьлине. Мій сон, мій голос неспокійний в моїй трагічнійБатьківщині.

Богдан Ігор Антонич *Уривок*

Цитати з віршів Богдана Ігоря Антонича (*Батьківщина, Калина, Бики й буки, Життя по грецьки біос, Князь, Ліс, Черемхи, Дахи*).
Опис села Зиндранова зо споминів Теодора Ґоча *Житялемка*.

Ojciec poety Wasył Antonycz oraz matka Olha Antonycz, z domu Wołoszynowycz
Няньо поета Василь Антонич і мама Ольга Антонич, з дому Волошинович

Ashes and the Ark

Anna Bas

It burns with a high flame. If it is dry, it burns very quickly. It shrinks, crumbles and blackens. The letter disappear, sentences fade one by one. Scraps of words float for a moment in the air. Names, dates, fragments of stories, landscapes. Then they fall down. What is left are the remains, remnants, dusty, fleeting greyness. Ashes. Layer by layer. Ashes are a figure of time. It is a trace, intangible, though physical and material. What does the grey dust bring? The greenery and the rustle of the forest around Wysowa. The rhythm of a poem. The sounds of a waking village. „Yellow wasps in the cups of roses in bloom”. The sounds of wedding music. „The fiery violins of the wedding gate / dressed in a multicoloured pennant of the day”. The gloss of the Orthodox church cupola. The golden glow of an icon. „Villages in the hazelnut and the alder grove”. The smell of fresh grass. The lyrics of a song. The high roof of chyża. „The whisper of the roe deer”. The squeak of a well crank. „The guelder rose leaning down / like a blueberry bush / grows into a red word”. Gentle lines of hills in the neighbourhood of Lipna, Czarne, Jawornik, Czeremcha, Konieczna, Radocyna, Nieznajowa. „The forest ridges stand out like dark walls.” Coarseness of czuha. „The land situated on the mountain peaks.” Smoothness of the stone from the Przysłup stream. „The flower clock counts down the sunny hours / poppies bow their humble heads in the evening / under the sky eternally inaccessible / animals people plants are born and live”.

Words and verses are arranged into poems, manuscripts, and printed pages are enclosed in covers of poetry volumes.

Manuscripts, sketches, drawings on paper bear this

specific and moving fragility and delicacy. They live, age, die, deteriorate under the influence of time or violent catastrophes. If we treat time as a living organism, a body, then paper is its surface, a skin sensitive to every touch and change. Under this surface, emotions and events explode. The line drawn by a pen, pencil, ballpoint pen, chalk, like a record of a very sensitive seismograph reveals on paper the subcutaneous course of events, their shape, intensity, temperature.

The archive that hides documents and books is a space that allows for experiencing time. Paradoxically, the tightly filled shelves make us aware of the absence, lack and emptiness that cannot be filled any more. The archive is a place where with every sheet, card, document we put away we experience the feeling of loss. The past does not live there, one cannot visit it, there are only its traces, fragments and shreds. Memory rustles, emits the smell of dust. Faded pages, remains, relics. Blurred photographs, birth and death certificates, rows of names, surnames and dates. Anna, Wasyl, Danyło, Julianna, Natalia, Paweł, Epifaniusz, Marija, Bohdan, Oleksander, Timofiej, Teodor, Paraskiewia, Aleksy, Eudokia, Ihor, Ksenia, Emilian, Maksym, Katarzyna, Stefan, Anastazja, Włodzimierz, Ulianna, Seman, Mikołaj. Paper evidence of existence. Thinking about the archive, we recall not only the image of the remnants of the past, but also the very process of passing into the past. Crumbling, disintegration, disappearance, decay. Destruction of paper. Yellowish and brown discolourations from the outside to the middle of the page. Fragility, brittleness. Torn or dog-eared corners. Jagged edges of pages, missing fragments, edge tangles, tears in the text, loose fragments, torn out cards. The iron gall ink, formerly used for writing and drawing, can create what conservators call „pits”. Their foreshadowing is the blurred contours of the edges of the letters. Progressive discoloration of ink from light brown to almost black. The text can be seen on the flip side of the paper. Different recipes were used in the production of the iron gall ink. Tannin, iron sulphate, water, gum arabic and acid were the most commonly used ingredients. Iron sulphate causes a chemical process that can completely destroy the paper. Acid used in the production of ink causes acidification of both the ink and the paper. Moisture, acidity and oxidation are the most important factors that accelerate the degradation of paper. Copper pitting is similar to iron pitting. The reason for that is copper contained in green-blue and gold paints. They occur on coloured maps, plans and drawings. When a text or drawing „goes through” and is visible on the back of the card and the copper darkens, it means that the end is about to come, the catastrophe is inevitable. Paper crumbles and cavities appear. Changes in humidity cause

the fibers to expand and shrink, which leads to deformation. Damp patches appear. The edges of cards are fluffy, spongy and soft to the touch. The paper loses its strength and disintegrates. Moisture also contributes to the development of mould. The mould initially appears on the surface and grows deeper and deeper into the substrate over time. Enzymes produced by the mould decompose the paper. The effect of mould metabolism are characteristic discolourations, black, pink, yellow stains or green, black, white deposits. High temperature, humidity and dust are conducive to the development of insects feeding on mould and paper. Wingless Apterygota and winged Pterygota like to hide in the cracks and crevices of archives and libraries. Moths, woodworms, cockroaches, beetles, silverfish and many others. The larvae of some insects drill small holes in the pages, others make long corridors, almost labyrinths. They leave marks on the surface in the form of insect excrements. Field mice entering buildings for winter bite holes with characteristic traces of their teeth on the edges. Flooded or damp books piled up for a long time harden. A compact block is formed which cannot be separated into individual pages. Fossilized books glued together form a black, hard, shrunk paper stone. It becomes increasingly difficult to open them, and yet in this paper stone the names of mountains, hills, forests, valleys, streams, those from the Zyndranowa area, were written down. „In the west between Tylawa and Barwinek there are two Kiczera, one (...) that lies straight ahead, was called „Telepkowa” (579 m a.s.l.), the second in the lower end of the village, on the border with Tylawa is „Gablacka” or „Turczkowa”. (...). North of Tylawa there is „Horb-Piwołanok”, formerly called „Adamówka”. (...). The eastern side of „Piwołanok” is a rocky wall called „Debra”, under which the Jasiołka River flows near Tylawa (...). From the north-eastern side there is a forest mountain covered mainly with beeches — „Tylawski Dił”. From it to the south the valley „Zapotik” and further to the south „Pomirky” and „Dynowec” are located. „Debra” and „Dił” are separated by a valley named „Piddebra”. East of „Pomirki” there is a village forest „Malinniki”, which borders with an even bigger one — „Ostra” next to Daliowa. (...). Further to the east, the village is dominated by „Wysoki Dił” at the lower end, a little lower there is the hazel grove „Dilyk” separated from „Pomirki” by a deep brook overgrown with beeches. South of „Dił” and east of the village lies a clearing of „Sitnyki” and the forest „Kytowec” — the property of the Orthodox church called „Popiwszczyna” together with the mountain „Hrun”. East of the center of the village there is a mountain and forest „Matysiw”. [...] The upper part of the village is separated from Jaśliska by the mountain and forest called „Kamarka”, and from Lipowiec in the south by „Dyszczanka”, which is next to

„Krzyżowa droga”, „Czerwony Horbek”, „Krzywy and Biały Horbek”. East of „Dyszczanka” there is the forest and mountain „Tokarnia”, then the groves and fields „Koszaryska”, „Łazy”, the mountain „Zwezło” and the forest „Nozhryci”, as well as bushes and the pasture called „Spalenysko”. West of „Dyszczanka” is the „Krywyj” forest, where the borderline breaks. There is also „Wilcza jama” and „Żydiwskyj kut”. Through the fields called „Mistky” one can get to the village forest (...). Two peaks can be seen east of it: „Kanykiw Werch” and „Kiczurki”, from which „Lyszczikiw Potok” flows to the village. From Barwinek there are fields of „Liszczyki” and „Szańci” covered with trenches during the Slovak-Hungarian War”.

The concept of the archive is based on the memory of the word arche, which on the one hand means a cause, an origin, and on the other hand — a regulation, law, power. The archive is a dangerous place not only because it is threatened by fire, water, hurricane, war, but also because it is an institution. What is not archived is somehow lost for the future. Archives create hierarchies and meanings, carry out selections, give voice to some, and condemn others to be silent. We must be vigilant. The gap between the books arranged on the shelves is as important as the books themselves. Perhaps even more important. What is missing should not be ignored. The archive can be a fortress, but it cannot replace the ark, a simple wooden trunk. The ark is an indispensable companion-luggage of those setting out on the road, filled with fear, anxiety, scream, a small icon, the memory of a blow, a few plates, the howling of dogs and cattle, the smell of smoke, the words of the last prayer, the sack of the grain harvested from the last crop, several white sheets, the smell of freshly mown clover, the cries of children, the wailing of old women, the sunset over Wisłok, the image of the roadside chapel in Radocyn. The ark contains much more than the archive can hold, it is where Antonych's „tragic Lemkovyna” is stored between a scrap of a shawl and a guelder-roseflower.

I'm afraid to blow out the lamp light
because it could get even more scary
the night will break like a verse
a sharp knife will stab in the heart
No way to fall asleep the cock already crows
and the clock strikes the moon floats
with a troubled conscience my dream
returns to live
in the tragic Lemkovyna.

Bohdan Ihor Antonych *Urywek (Excerpt)*

Quotations from poems by Bohdan Ihor Antonych (*Ziemia ojczysta (Motherland)*, *Kalina (Guelder-Rose)*, *Byki i buki (Bulls and Beeches)*, *Życie (Life)*, *Kniaz (Knyaz)*, *Las (Forest)*, *Czeremcha (Bird Cherry)*, *Dachy (Roofs)* translated from Ukrainian by Władysław Graban.
A description of the village Zyndranowa comes from memories by Fedor Gocz *Życie Łemka (Lemkos Life)*.

Fragment pierwszej strony rękopisu artykułu pn. *Iryna Wilde*
фрагмент рукопису першої сторінки статті пт. *Ірина Вільде*

^{лишній} а виступає, питаємось, чи і в житті: з ким маємо прихильність? Товариство сформують тільки звичайна, яка звичайна й природна вірність. Само розуміла річ, мучалося передусім не життям не зовнішню подорож з урядової видавці, але того, що сформувати твердості одиноким, того єдиного, що відірванскій її від Франції, всяка модина свій світ, всяка несхожа на іншу, ^{якщо} ~~але майже всі поширені загальні правди, дають~~ ^{Можливо й правда,}

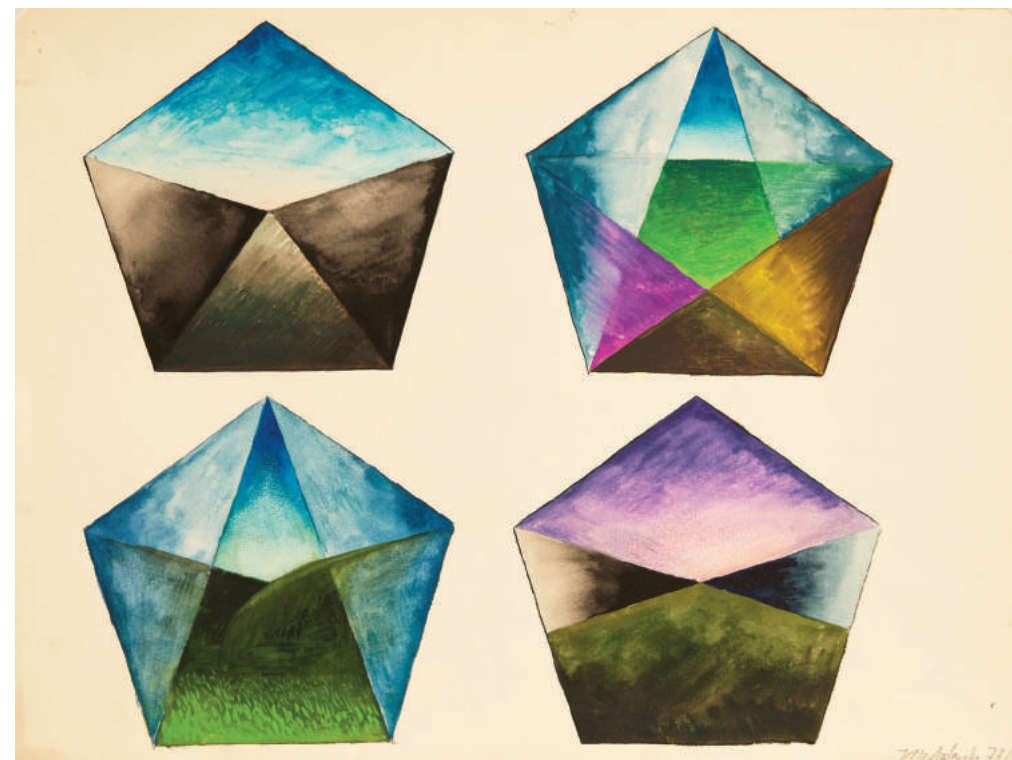
Может не и правда, але и не формула дає нам стійкості, стійкості мій,
ширші загальні правди, нестало думке мало. Ступінь цієї овермо
завжди інший і не знаємо, чи лежить вона в своєрідних привлас
* в своєрідних ситуаціях стійкості уриває правду. Згодна
здатості мудрості виявляє про нестаточну стійкість, що може
першо нас заспокоїти. Точка одиниці свій дум - і віра. А в
в людській випадку схотіти про "своєсть", про "іншість". Знову
стало перед такою індивідуальністю, якою з найкращими
стійкості.

Сьогодні, по довгих випадках розв'язку нашої літ-
ератури, по довгий нації чергових розв'язків і зупинок, не ма-
ємо новим. Зростає - може тільки зростає - всі "перві",
висвітлює листівкою слова, вже висвітлені. Лишається
неповторка різноманітність і багатство сполучу цих "пер-
ві" з "перві" уже був, але сполучи можуть бути завжди і
нові. Сподіюю збудувати хемічну формулу нашої основної
атми! Наперед застерігаюся, що вона (формула, не лавреатства) не
претенсії до стильності і систематичності. Отже: така т-
якка й окресленка річ, що має походити з Божої ласки й не
звичайно талантом, правдивим талантом + така жат-
наша тематичного злого, що зростає невичерпно та не
сповинати з першої молодості, а настрою постарітася
на + персоналі, що заступають авторку, характеризовані з
"хемічне серце" (нікче не підозрюю, що цей модель то автор-
+ іноді до модель "хемічне серце" далучений модель "дикувка"
меманхалі + та вселюдячливо чинішки над іронією дає +
серію символічних та презистів до торжних, але смертних

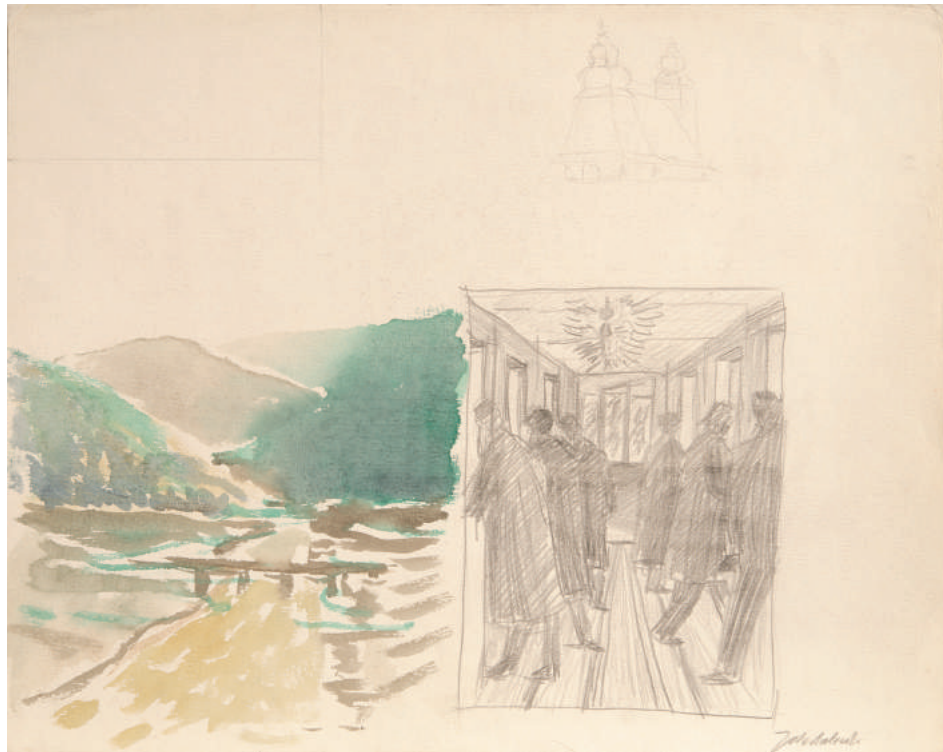
Urodzony w 1955 roku w Warszawie. W 1980 roku uzyskał dyplom z malarstwa w warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych w pracowni prof. Stefana Gierowskiego. Obecnie prowadzi pracownię Malarstwa na macierzystej uczelni. Współtwórca i uczestnik ponad trzydziestu wystaw oraz akcji Grupy w latach 1982–1992. Jest laureatem m.in. wawrzynu tygodnika „Radar” (1985), II Nagrody Biennale Malarstwa Młodych Droga i Prawda we Wrocławiu (1987), Paszportu Polityki (1998), nagrody kwartalnika „Exit” (2001), Nagrody Rektora ASP Pegaz (2003, 2012), Nagrody im. Jana Cybisa (2004) oraz XIII edycji Nagrody im. Kazimierza Ostrowskiego (2014). Zajmuje się przede wszystkim malarstwem i rysunkiem. Swoje prace prezentował na wielu wystawach indywidualnych i zbiorowych, zarówno w kraju, jak i zagranicą.

Народжений в 1955 році в Варшаві. В 1980 році одержав диплом малярства варшавської Академії мистецтв в майстерні проф. Стефана Геровського. Тепер веде свою майстерню малярства на тій же uczelni. Співтворець і учасник вже як 30 виставок і акцій «Групи» в роках 1982–1992. Є лавреатом медже інчима лавру тижневника «Радар» (1985), 2 нагороди Біеналле малярства молодих Дорога і правда во Вроцлаві (1987), Пашпорту Політики (1998), нагороди кварталника «Exit» (2001), нагороди ректора Академії мистецтв Пегаз (2003, 2012), нагороди ім. Яна Цибіса (2004) і 12 едиції нагороди ім. Казімежа Островського (2014). Занимається передо шитким малярством і малюнком. Свої праці презентував на багатьох індивідуальних і збірчих виставках в Польщі і поза єймежами.

Born in Warsaw in 1955. In 1980 he graduated in painting from the Warsaw Academy of Fine Arts, the studio run by Professor Stefan Gierowski. Currently, he runs the Painting Studio at his alma mater. Co-author and participant of over thirty exhibitions and Grupa's actions in 1982–1992. He has been a laureate of the laurel of „Radar” weekly (1985), the 2nd Award of the Biennial of Young Artists» Painting Road and Truth in Wrocław (1987), Passport of Polityka (1998), the „Exit” quarterly award (2001), the Rector's Award of the Academy of Fine Arts Pegaz (2003, 2012), the Jan Cybis Award (2004) and the 13th edition of the Kazimierz Ostrowski Award (2014). He deals mainly with painting and drawing. His works have been presented at many individual and group exhibitions, both in Poland and abroad.

Szkice w pięciokątach, 1977–1979, akwarela, 36 × 48 cm
Нариси в п'ятикутниках, 1977–1979, аквареля, 36 × 48 см
Sketches in Pentagons, 1977–1979, watercolor, 36 × 48 cm

Szkic z Piwnicznej, 1988, akwarela, 21 × 48 cm
 Нарис з Північної, 1988, аквареля, 21 × 48 см
 Sketch from Piwniczna, 1988, watercolor, 21 × 48 cm

Szkic z Piwnicznej, 1988, akwarela, 14 × 48 cm
 Нарис з Північної, 1988, аквареля, 14 × 48 см
 Sketch from Piwniczna, 1988, watercolor, 14 × 48 cm

Szkic pejzażu, 1977, akwarela, 36 × 48 cm „w oprawie”
 Нарис пейзажу, 1977, аквареля, 36 × 48 см «в оправі»
 Sketch of a Landscape, 1977, watercolor, 36 × 48 cm 'in a frame'

Urodzony w 1968 roku w Cieszynie. W latach 1987–1992 studiował na Wydziale Malarstwa w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. W 1992 roku uzyskał dyplom z wyróżnieniem w pracowni prof. Jerzego Nowosielskiego. Obecnie profesor zwyczajny sztuk plastycznych. Autor kilkudziesięciu wystaw indywidualnych, uczestnik ponad stu wystaw w Polsce i za granicą. Zajmuje się wieloma dyscyplinami: malarstwem, rysunkiem, instalacją, fotografią oraz wideo. Pedagog w pracowni interdyscyplinarnej na Wydziale Malarstwa krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, prowadzi również zajęcia z teorii i praktyki nowych mediów w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nowym Sączu. Laureat wielu nagród, m.in.: Nagrody im. Jana Cybisa (2017) oraz Brązowego Medalu Zasłużony Kulturze Gloria Artis (2018).

народжений в 1968 рока в Цешині. Вчився на Малярским відділі Краківської мистецької академії. Отримав диплом з одзнаком в майстерни проф. Юрія Новосільського в 1992 році. На гнєшній час професор надзвичайний Академії мистецтв в Кракові. Автор кільканадцятьох індивідуальних виставок, а учасник більше 100 в Польщі і за границьом. Працює в різних стилях: малярства и рисунку, різби і інсталяції, нових мас-медіа, кураторінгу. Проводит інтердисциплінарну майстерню на Малярским відділі Краківської мистецької академії, як тіж занятя з теорії і практики нових мас-медіа в Державній вижшій професійній школі в Новим Санчи. Лавреат багатьох нагород, медже інчима Нагороди ім. Яна Цибіса (2017) і Бронзового Медалю Заслужених для Культури Gloria Artis (2018).

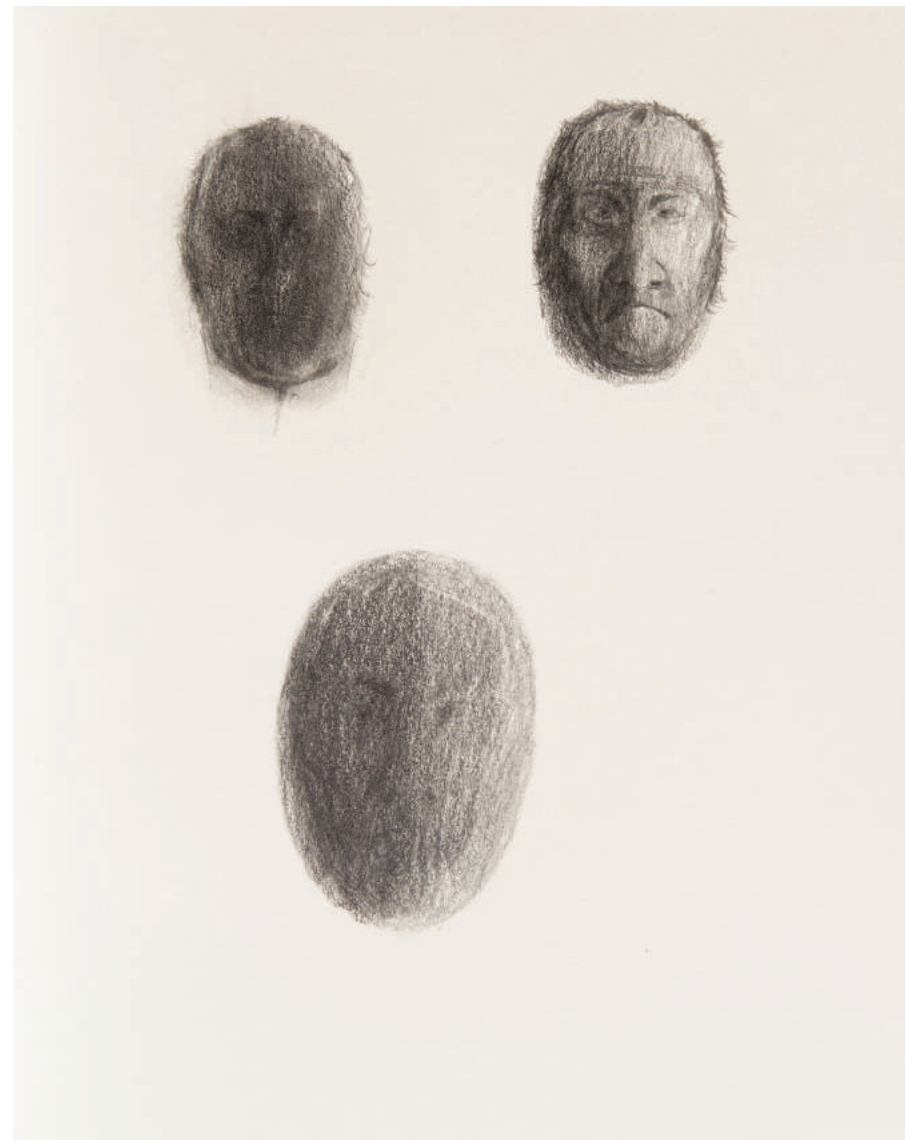
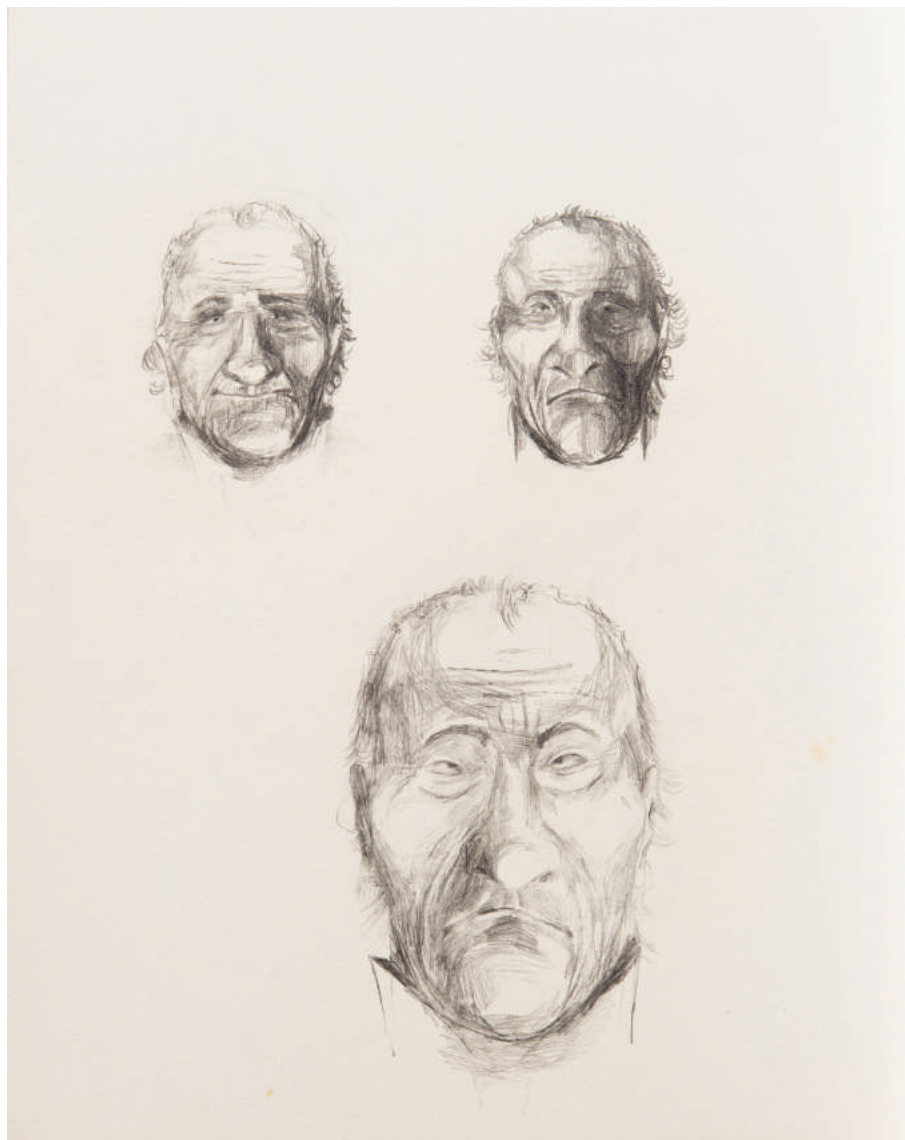
He was born in Cieszyn in 1968. Studied at the Faculty of Painting at the Academy of Fine Arts in Krakow. He graduated with honors under Professor Jerzy Nowosielski's supervision in 1992. Currently he is a full professor at the Academy of Fine Arts in Krakow. Author of dozens of individual exhibitions and a participant of over one hundred exhibitions in Poland and abroad. He works in multiple disciplines: painting and drawing, sculpture and installation, new media, theory of art and literature. He runs an interdisciplinary studio at the Faculty of Painting at the Academy of Fine Arts and classes on the theory and practice of new media at the Higher Vocational School in Nowy Sącz. Winner of many awards, among others: the Jan Cybis Award (2017) and the Gloria Artis Bronze Medal for Merit to Culture (2018).

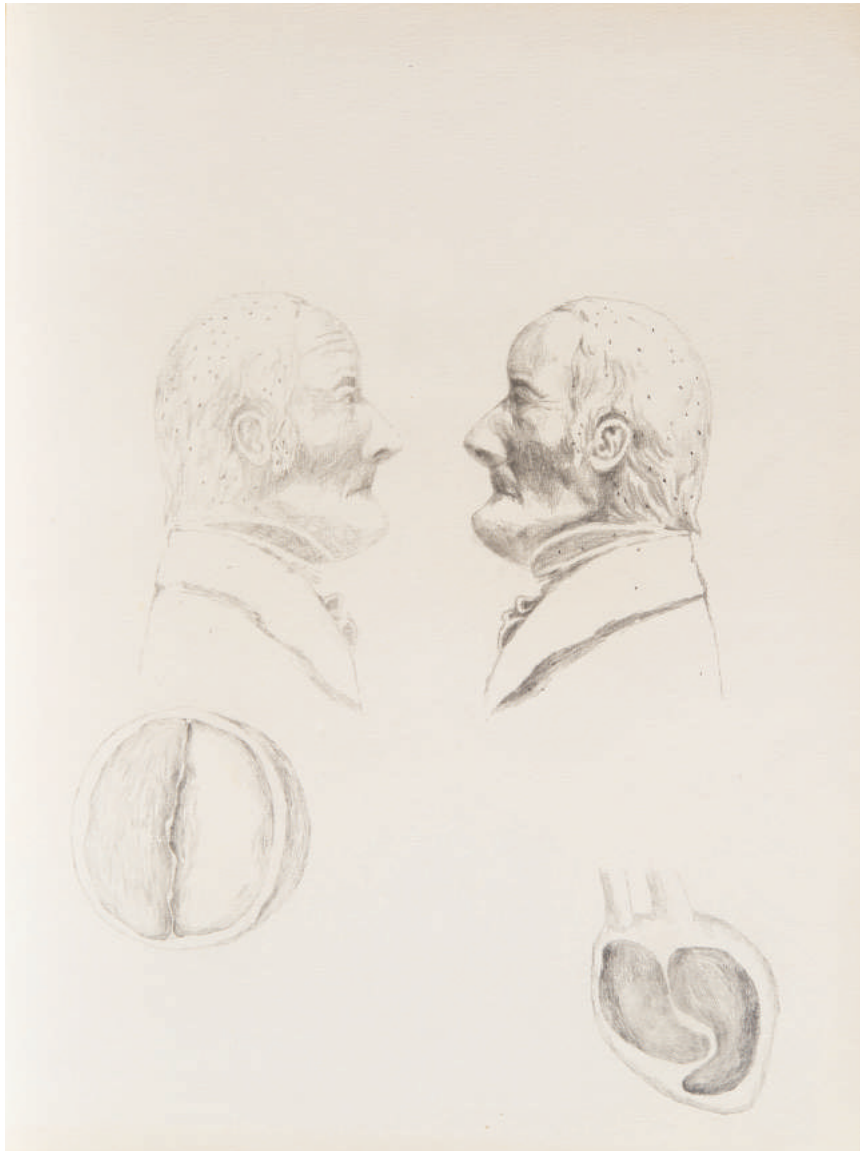

Hölderlin, z cyklu *Ezoteryczna Księga Regulacji*, 1993, ołówek na papierze, 32 × 24 cm

Hölderlin, з циклу *Езотерична книга регуляції*, 1993, олівець на папері, 32 × 24 см

Hölderlin, from the series *Esoteric Book of Regulations*, 1993, pencil on paper, 32 × 24 cm

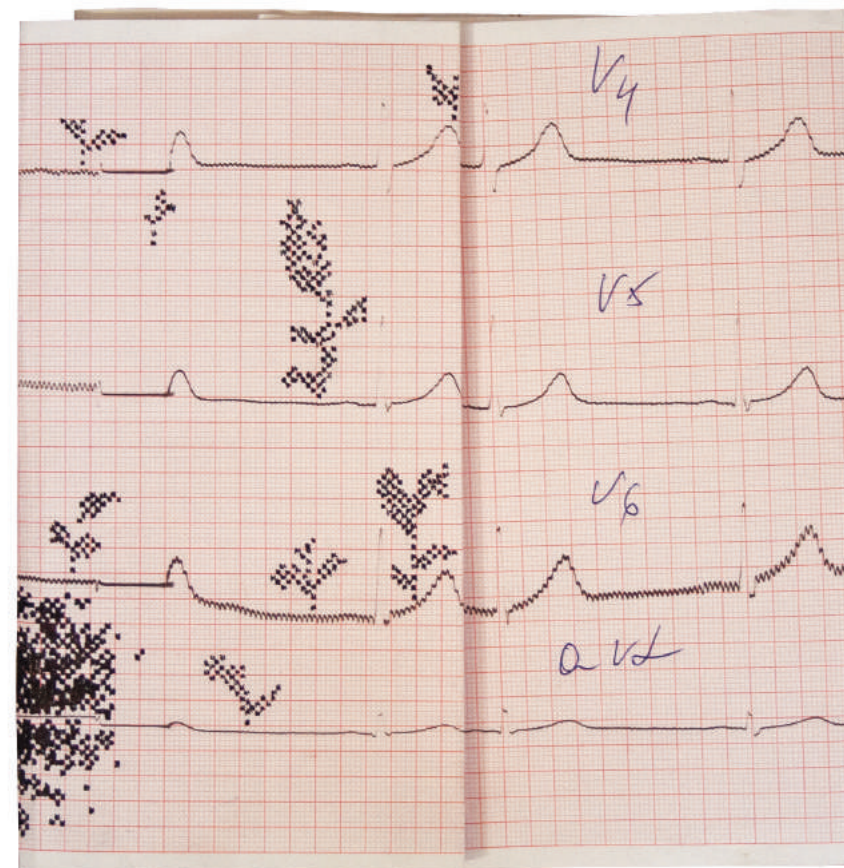

Urodzony w 1980 roku w Tarnopolu na Ukrainie. W latach 1999–2005 studiował we Lwowskiej Narodowej Akademii Sztuki na Wydziale Malarstwa Monumentalnego. Od 2008 roku członek Narodowego Zrzeszenia Malarzy Ukrainy. Od 2011 roku współorganizator i członek stowarzyszenia artystycznego NURT. Dwukrotny stypendysta programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP Gaude Polonia (2011, 2016). Uczestnik wystaw i plenerów na Ukrainie i poza jej granicami. Działa w obszarze nowych mediów, instalacji, performansu, land artu oraz grafiki. Jest również kuratorem wystaw. Mieszka i pracuje we Lwowie.

Народжений 1980 р. в Тернополі. В 1999–2005 роках студював у Львівській національній академії мистецтв (факультет монументального малярства). Од 2008 рока член Національного товариства художників України. Од 2011 рока співорганізатор і член артистичного товариства НУРТ. Двічі бив стипендістом Міністра культури і національної спадщини Польщі в рамках програми Gaude Polonia (2011, 2016). Учасник виставок і пленерів в Україні і поза її межами. Діє в обшарі нових медій, інсталяції, перформенсу, ланд-арту і графіки. Є тіж куратором виставок. Жие і працює во Львові.

He was born in Ternopil, Ukraine in 1980. In 1995–1999 he studied at Lviv National Academy of Arts (the Department of Monumental Painting). In 2008 he became a Member of National Union of Artists of Ukraine. Co-founder and participant of Art Association NURT. Twice (2011, 2016) he was a scholarship holder in the program of the Minister of Culture and National Heritage of the Republic of Poland Gaude Polonia. Participant in Ukrainian and international art exhibitions, festivals and artistic plein air events in Ukraine and abroad. Interdisciplinary artist and curator, who works in different genres such as: new media, installations, painting, performance, land art, graphic arts. He lives and works in Lviv.

Krajobraz (Landscape), 2019, elektrokardiografia (EKG), długopis, 17 × 17 cm
Краєвид (Landscape), 2019, електрокардіографія (ЕКГ), ручка, 17 × 17 cm
Landscape, 2019, electrocardiography (ECG), ballpoint pen, 17 × 17 cm

Село

Корови молилися до сонця,
 що по уривках сходив мавкам.
 Спирнула монаха монаха й монаха,
 мов дерево ставало з птахами.

Від воза місних відприсають.
 Широке, конопляне нєсє.
 Відвісна далінь ~~теж~~ крає
 і в сивих димі лісу урєсє.

З гір зворове листя лине.
 Журились і тіверні колиска.
 Вливаєтся день до долини,
 мов свіже слово до миски.

Зелена евангелія

Весна, немаче варусель,
 на варуселі ділі леоні.
 Гірське село в садах морель
 і місниц, мов тинькам, червоний.

Стіл есенівий, на столі
 словенський дзєан, у дзєані сонце.
 Та похлонийся сити-землі,
 сити-землі, сити-землі, сити-землі.

Odkrywać co dzień świat na nowo I wszystko widzieć pierwszy raz

Bohdan Ihor Antonycz

110. rocznica urodzin

1909–2019

W górach, gdzie bliżej słońca

Ojczyzną wybitnego ukraińskiego poety Bohdana Ihora Antonycza jest Łemkowszczyzna. To historyczny region południowo-wschodniej Polski sięgający na wschodzie dorzecza Osławy, na zachodzie dorzecza Popradu. Jest to etnograficzne terytorium ukraińskie ciągnące się wąskim pasem wzdłuż Karpat, obecnie znajdujące się w granicach Polski.

Bohdan Ihor Antonycz urodził się 5 października 1909 roku w Nowicy koło Gorlic. Jego ojciec Wasyl Kit (pol. Bazyli, żył w latach 1878–1947), podobnie jak dziadek Anton Kit (zmarł w 1899 roku), byli greckokatolickimi duchownymi we wsi Czerteż. Wasyl Kit uczył się w gimnazjum w Sanoku, po maturze studiował teologię we Lwowie i Przemyślu. W 1906 roku został konsekrowany, wówczas zmienił nazwisko na Antonycz.

Matka Bohdana, Olha Antonycz z domu Wołoszynowycz, pochodziła z rodziny o tradycjach kapłańskich, w której sprawowanie funkcji duchownego przechodziło z ojca na syna. Urodziła się w 1883 roku we wsi Lipowiec (powiat sanocki). Wiadomo, że przed ślubem pracowała jako nauczycielka. Ojciec Olhy, Mykoła Wołoszynowycz, pracował jako naukowiec na Uniwersytecie Lwowskim, później przyjął święcenia kapłańskie i objął parafię w Lipowcu. Olha Antonycz miała dwóch braci — Ołeksandra oraz Wołodymyra.

Ojciec Wasyl Antonycz był często przenoszony z parafii na parafię. W Nowicy, miejscu urodzenia Bohdana Ihora, rodzina Antonyczów mieszkała tylko w latach 1909–1910. Dnia 5 października 1909 roku urodził się Bohdan

Ihor Antonycz, został ochrzczony w miejscowej cerkwi pw. św. Paraskewii, a rodzicami chrzestnymi zostali Ołeksander i Julia Wołoszynowyczowie.

O dzieciństwie Bohdana Ihora Antonycza wiemy niewiele, głównie ze wspomnień jego narzeczonej Olhy Olijnyk. To dzięki niej wiadomo, że jego niania bardzo lubiła poezję, którą często mu czytała, znała też wiele wierszy Tarasa Szewczenki. Podstawowe wykształcenie Antonycz zdobył w domu, pod nadzorem prywatnej nauczycielki.

Trudny czas

Na początku I wojny światowej rodzina Antonyczów (z powodu prześladowań ze strony rosyjskich władz okupacyjnych księży grekokatolickich, którzy nie popierali ruchu rusofilskiego i nie powrócili do prawosławia) przebywała u krewnych w Wiedniu. Wiadomo, że Wasyl Antonycz, który studiował we Lwowie i Przemyślu, był świadomym ukraińskim patriotą. W Wiedniu rodzina Antonyczów mieszkała przez cztery lata. W 1918 roku Wasyl z rodziną wrócili do swej małej ojczyzny, prawdopodobnie do wsi Lipowiec, która przed wojną była jego parafią. Niestety — zniszczenia powojenne miejscowości były ogromne, 1/3 Lipowca została spalona (ostatecznie wieś wyludniała po deportacji w ramach akcji Wisła w 1947 roku). Zaangażowanie polityczne bliskich krewnych zmusiło rodzinę Antonyczów do ucieczki. W tym samym roku przebywali w Czechosłowacji, w mieście Michalovce, a później w Medzilaborcach, gdzie ukrywał się brat Olhy Antonycz — Ołeksandr Wołoszynowycz. Ołeksandr zaangażował się w ruch polityczny na Łem-

kowszczyźnie, wraz z innymi przedstawicielami nowo utworzonej Republiki Łemkowskiej podczas konferencji pokojowej w Paryżu domagał się przyłączenia tych terytoriów do Czechosłowacji. Oskarżony o separatyzm, został skazany przez rząd Piłsudskiego na śmierć, dlatego ukrywał się w Czechosłowacji. Polskie władze aresztowały o. Wasyla Antonicza na terenie Czechosłowacji za pobyt u prześladowanej rodziny.

Pozorny spokój

W latach 1920–1928 rodzina Antoniczów osiadła we wsi Wolica (powiat sanocki), gdzie o. Wasyl objął miejscową parafię. W 1920 roku Bohdan Ihor Antonicz wstąpił do sanockiego gimnazjum, gdzie w latach 1923–1925 powstały jego pierwsze wiersze. Młody Antonicz angażował się w spotkania grupy ukraińskich studentów zorganizowanej przez Wołodymyra Czajkiwskiego — nauczyciela języka ukraińskiego. Przez ostatnie dwa lata nauki języka ukraińskiego i sztuk plastycznych Antonicz był uczniem Lwa Getza — znanego ukraińskiego artysty, z którym się zaprzyjaźnił.

Młody Antonicz chłoną literaturę światową, zwłaszcza laureatów Nagrody Nobla. Próbował swoich sił również w muzyce, napisał hymn dla gimnazjum, grał na skrzypcach. Lata nauki w sanockim gimnazjum miały duży wpływ na proces kształtowania się jego świadomości narodowej oraz obywatelskiej. W tamtym czasie sanockie gimnazjum było jedyną placówką w Polsce, gdzie nauczano języka ukraińskiego (2 godziny tygodniowo), na czterystu uczniów gimnazjum tylko osiemdziesięciu było narodowości ukraińskiej. Niestety — relacje między uczniami były bardzo różne, szkolne antagonizmy na tle narodowościowym uwidoczniły się w jego niedokończonej opowieści pt. *Na drugim brzegu*. Nauczanie w sanockim gimnazjum Antonicz ukończył w 1928 roku.

Dzięki wsparciu biskupa Jozafata Kocyłowskiego napiętnowana i prześladowana rodzina Antoniczów znalazła schronienie we wsi Bortiatyn, gdzie o. Wasyl otrzymał miejscową parafię. Tam, zaledwie w ciągu dziesięciu lat pobytu (do 1939 roku), zbudował cerkiew, inwestując w nią znaczną część swoich funduszy, sklep (w którym obecnie mieści się szkoła podstawowa) oraz szkołę. Ojciec Wasyl Antonicz oddawał chłopom wolne ziemie parafialne pod uprawy, wykorzystując swoje związki rodzinne, w trudnych latach kupował im za granicą nasiona i ziemniaki. Wspierał rodziny i ich zdolne dzieci — wysyłał je na studia do Lwowa, pomagał finansowo, założyły także fundusz pomocy wzajemnej, z którego ludzie pożyczali pieniądze.

Po śmierci Bohdana Ihora nastał trudny czas dla Antoniczów — ograbiono ich czterokrotnie, dotkliwie bijąc o. Wasyla, który, sparaliżowany, umarł w 1947 roku. Olha Antonicz wskutek dramatycznych przeżyć straciła

wzrok, a jej opieką zajęli się mieszkańcy wsi. Zmarła w 1953 roku i została pochowana obok męża na cmentarzu parafialnym w Bortiatynie. W 1956 roku wdzięczni mieszkańcy wsi ufundowali im pomnik, który stoi do dziś.

Młodość, twórczość, miłość

Przeprowadzka Antoniczów do Bortiatyna zbiegła się z wstąpieniem Bohdana Ihora na Wydział Filologiczny Uniwersytetu Lwowskiego (wówczas Wydział Filozoficzny), gdzie studiował w latach 1928–1933. Ten etap życia miał decydujący wpływ na rozwój jego twórczej osobowości. Antonicz z ochotą włączał się w literackie i społeczne życie Lwowa. Poznawał niuanse języka ukraińskiego, wczytując się nie tylko w słowniki i podręczniki do nauki gramatyki, lecz także w dzieła ukraińskich poetów. Występował z odczytami na temat ukraińskiej i obcej literatury, parał się przekładami, pisał recenzje. Na łamach prasy, pod pseudonimem Zoil, dyskutował o politycznych i społecznych problemach, publikował satyryczne felietony oraz parodie, w których ujawniła się jego humorystyczna riposta. W czasopiśmie młodych literatów ukraińskich „Dažboh”, którego był współredaktorem, prowadził kronikę literacką. W tym samym czasopiśmie opublikował artykuł pt. *Sztuka narodowa*, który przyczynił się do jego przyjęcia do Stowarzyszenia Niezależnych Artystów Ukraińskich. Dodatkowo próbował swoich sił w prozie i dramaturgii. Zostawił po sobie niedokończoną nowelę zatytułowaną *Trzy mandoliny* oraz obszerny fragment powieści mającej nosić tytuł *Na drugim brzegu*. Ułożył libretto do opery *Dowbusz*, autorstwa Antinego Rudnickiego. Antonicz także malował, grał na skrzypcach i komponował muzykę. Te dziedziny sztuki, w szczególności malarstwo, silnie wpłynęły na jego twórczość poetycką oraz literacką.

W 1931 roku ukazał się debiutancki tomik poezji *Przywitanie życia*, który został oceniony przez większość krytyków jako próbę kształtowania poetycznej formy. Antonicz próbował tu swoich sił, stawiając przed sobą różnorodne zadania. Bawił się rytmem, strukturą wersu, jego linią oraz dźwiękiem rymu i rytmu. W wierszach odczuwa się również doskonalenie języka ukraińskiego, a zarazem wrażliwość i czucie mowy. Jego przyjaciele ze studiów wspominali, że na pierwszym roku rozmawiał jeszcze dialektem łemkowskim. Chciał pisać dla jak najszerzego grona ukraińskich odbiorców, mając świadomość przynależności etnicznej oraz narodowej. Jego praca nad warstwą językową wierszy została zauważona przez krytyków literatury trzy lata po debiucie.

W 1934 roku pojawił się kolejny zbiór wierszy zatytułowany *Trzy pierścienie*, za który 31 stycznia 1935 roku otrzymał nagrodę literacką Lwowskiego Towarzystwa Pisarzy i Dziennikarzy. Przyjmując nagrodę, wygłosił

swoj postulat programowy *Sytuacja poety*, w którym wyraził swoje obywatelskie stanowisko mówiące o roli poety w społeczeństwie. Antonicz angażował się również w działalność studenckiego Koła Ukrainistów, które powstało w 1928 roku i działało przy Uniwersytecie Lwowskim. Przyjaźnił się i współpracował lub korespondował z innymi poetami, artystami, krytykami literatury i sztuki, m.in. Ireną Wilde, Wołodymyrem Lasowskim oraz Swiatosławem Hordyńskim. W 1936 roku ukazała się *Księga Lwa*, a pośmiertnie (w 1938 roku) *Zielona Ewangelia* i *Rotacje*.

Swiatosław Hordyński — poeta, artysta. Urodził się w 1906 roku, studiował w Gimnazjum Akademickim w Kołomyi, następnie w szkole Ołeksiego Nowakiwskiego we Lwowie, w Akademii Sztuk Pięknych w Berlinie oraz w Paryżu. Aktywny propagator i badacz twórczości Antonicza, autor okładek tomików poezji *Księgi Lwa* oraz *Zielonej Ewangelii*. W 1939 roku wyemigrował, a od 1949 roku aż do śmierci (w 1993 roku) mieszkał w Stanach Zjednoczonych, dokąd zabrał znaczną część rękopisów Antonicza. W 1991 roku przyjechał do Lwowa i przekazał wszystkie posiadane rękopisy Lwowskiej Narodowej Naukowej Bibliotece Ukrainy im. Wasyla Stefanyka. Szczególną rolę w życiu Antonicza odegrała jego narzeczona Olha Olijnyk (poznali się dzięki małżeństwu Kałyneć). Jej uczucia do niego przetrwały pomimo bardzo „szorstkiego” i krótkiego życia poety. Zachowało się dziewięć listów Olhy napisanych do poety, dzięki niej pozostało też wiele wspomnień o Antoniczu, które zostały opublikowane w czasopismach „My” oraz „Ukraiński Kalendarz”. To ona pomogła przyjaciółom poety uporządkować dwa pośmiertne zbiory poezji *Zielona Ewangelia* oraz *Rotacje*. W tomiku *Zielona Ewangelia* znalazły się wiersze poświęcone narzeczonej. Z jej wspomnień dowiadujemy się, że Antonicz w swoim wyborze twórczej drogi długo wahał się między muzyką a poezją. Po śmierci poety Olha Olijnyk z rozsądku poślubiła Polaka, ponieważ należała do Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów. Mieszkała w Chełmie, gdzie pracowała jako nauczycielka. Zmarła w 1986 roku, również w Chełmie. Przez całe życie pielęgnowała swoje uczucie do Antonicza, zachowała wszystkie wydane tomiki wierszy jego autorstwa.

Bohdan Ihor Antonicz zmarł 6 lipca 1937 roku wskutek powikłania pooperacyjnego. Za późno zoperowany wyrostek robaczkowy przyczynił się do rozwoju sepsy, która doprowadziła do zapalenia płuc, a następnie śmierci. Pogrzeb odbył się 8 lipca 1937 roku, a jego ciało złożono na cmentarzu Janowskim we Lwowie. Przyjaciele i krewni zlecili wykonanie nagrobnego pomnika, który z powodu przeszkód ze strony władzy radzieckiej nie został jednak postawiony. Wraz z rozpoczęciem II wojny światowej większość przyjaciół i znajomych poety wyjechała za

granicę, a ci, którzy pozostali, prawdopodobnie bali się narazić władzom. Część rodziny Antonicza została po drugiej stronie granicy, dlatego mieli trudności z przyjazdem do Lwowa. Grób Antonicza został zapomniany i zaniedbany na kilkadziesiąt lat. Swiatosław Hordyński pisał: „Słonecznego lipcowego dnia smutny kondukt odprowadzał go lwowskimi ulicami na cmentarz Janowski do mogiły leżącej u stóp rozłożystych drzew i wśród gęstych traw. Było coś symbolicznego w powrocie autora *Zielonej Ewangelii* do tego wybujałego roślinnego świata zieleni, pijaności, wzrastania i bujnych soków, czemu dał taki mistrzowski wyraz w swej poezji”.

Zielona pamięć, zielone wiersze

Poezja Antonicza, wciąż mało znana w Polsce, przywodzi na myśl wiersze Tuwima, Tetmajera, Jesienina, kojarzy się z przepojonym religijnością zachwytem nad światem Paula Claudela. Ale ukształtował go również świat Łemków — baśniowy, zielony, odrealniony, wyidealizowany, tak bliski poecie. Trudno uwierzyć, że okres, gdy Antonicz intensywnie tworzył, to zaledwie sześć do ośmiu lat. Spuścizna, jaką po sobie pozostawił nie wskazuje też, że jej autorem jest człowiek, który dożył ledwie 28 lat. Dopiero gdy zagłębimy się w jego wiersze, wylania się z nich postać poety, który z ucznia szybko wyrósł na dojrzałego twórcę, pozostając zarazem (jak sam o sobie pisał) „zakochanym w życiu poganinem”, „pijanym dzieciakiem ze słońcem w kieszeni”.

Jego wiersze to esencja fascynacji światem, istnieniem, gdzie przyroda staje się równa księgom należącym do filarów chrześcijaństwa. Z czasem jego poezja zostaje pozbawiona tej radości. Z wierszy osadzonych w realiach cywilizacji przebija pesymizm, tęsknota, niepokój i gorycz, a opisywane miasto staje się apokaliptyczne, co potęguje samotność końca świata i życia. Tak, jakby coś przeczuwał.

Dla Antonicza religią jest przyroda stanowiąca jedność z Bogiem. Jego świat jest pełen aromatów, ziół, kwiatów, drzew, zwierząt, a on jest jego częścią. Świat zwierząt staje się światem ludzkim, przenikają się one wzajemnie, tworząc całość. Człowiek funkcjonuje w rzeczywistości rządzonej przez odwieczny cykl narodzin, życia i śmierci, jest równy z innymi istotami.

Poezja Antonicza fascynuje umiejętnością zamknięcia w kilku wersach złożonych obrazów. W niewielkich formach zawiera nie tylko piękno przyrody, lecz także obraz wsi, opowieści o ludziach, historii ich życia. Dopiero w latach 60. XX wieku, kiedy nazwisko poety stało się znane przede wszystkim za granicą, w USA, a następnie na Ukrainie odrodziła się pamięć o Antoniczu. Wobec rosnącej popularności jego twórczości małżeństwo Kałynciów podjęło działania, aby ustalić

lokalizację jego zapomnianego grobu, co było możliwe dzięki księgom rejestracji pogrzebowych. Ihor Kałyneć oznaczył grób poety drewnianym krzyżem z inskrypcją, a w 1974 roku społeczność lwowska przyczyniła się do budowy nagrobka. W 1989 roku wykonano nowy pomnik autorstwa Teodozii Bryż, który niestety został zniszczony przez nieznanych sprawców w 2003 roku. W 2008 roku został odnowiony przez artystę Jewhen Bezniska.

W 1989 roku we Lwowie przy ul. Horodockiej 50 (gdzie mieszkał Antonycz) zamieszczono tablicę pamiątkową. We wsi Bortiatyn (na plebani, gdzie mieszkali rodzice poety) utworzono izbę pamięci jego imienia.

W 2009 roku, w setną rocznicę urodzin poety, w plebanii Antonyczów utworzono Muzeum Dom Rodziny Antonyczów, które jest filią Lwowskiego Muzeum Historii Religii.

Również na Łemkowszczyźnie pamięć o poecie z Nowicy powróciła. Transformacja systemowa w Polsce po 1989 roku przyniosła możliwości tworzenia struktur organizacyjnych. W listopadzie 1989 roku podpisano akt założycielski i powołano Zjednoczenie Łemków. Rejestracja w Krajowym Rejestrze Sądownictwa nastąpiła już po przemianach 30 marca 1990 roku, wg *Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku. Prawo o stowarzyszeniach*.

Dnia 20 lipca 1990 roku koło budynku dawnej plebanii we wsi Nowica odsłonięto pomnik B.I. Antonycza, z płaskorzeźbą autorstwa Andrija Odrechiwśkoho, którego inicjatorem oraz realizatorem było Zjednoczenie Łemków. W uroczystości wzięli udział Wiceminister Kultury RP Stefan Starczewski, Dyrektor Wojewódzkiego Wydziału Kultury we Lwowie Roman Łubkiwśkij oraz przedstawiciel Zjednoczenia Łemków Stefan Hładyk. Kolejnym podjętym przez Zjednoczenie Łemków krokiem upamiętniającym Antonycza na Łemkowszczyźnie była idea utworzenia ekspozycji poświęconej poecie. Dnia 27 sierpnia 1999 roku w Starostwie Powiatowym w Gorlicach oraz w Urzędzie Miejskim w Gorlicach odbyły się spotkania, w których wzięli udział Ambasador Ukrainy w Polsce Dmytro Pawłyczko, Starosta Powiatu Gorlickiego Andrzej Welc, Burmistrz Miasta Gorlice Józef Abram, Dyrektor Wojewódzkiego Wydziału Kultury we Lwowie Roman Łubkiwśkij oraz przewodniczący Zjednoczenia Łemków Aleksander Maślej. Rezultatem tego były kolejne spotkania z udziałem Ambasadora Ukrainy Dmytra Pawłyczki, które doprowadziły do utworzenia oraz uroczystego otwarcia ekspozycji poświęconej Antonyczowi w ramach Muzeum Regionalnego w Gorlicach. Otwarcie odbyło się 29 kwietnia 2001 roku, a w uroczystościach wzięli udział Ambasador Ukrainy Dmytro Pawłyczko, Dyrektor Wojewódzkiego Wydziału Kultury we Lwowie Roman Łubkiwśkoho, Konsul Generalny Ukrainy w Krakowie Zenowij Kurawśkoho,

prof. Włodzimierz Mokry, prof. Mykoła Muszynka ze Słowacji, przedstawiciele władz wojewódzkich, powiatowych i miejskich oraz przedstawiciele Zjednoczenia Łemków. Strona ukraińska oraz Zjednoczenie Łemków przekazały eksponaty, fotografie oraz kserokopie dokumentów, z których utworzono wystawę dokumentalną poświęconą poecie.

Dnia 9 kwietnia 2009 roku w Gorlicach Zjednoczenie Łemków zakupiło budynek z przeznaczeniem na Centrum Kultury im. B.I. Antonycza. Dnia 6 czerwca 2009 roku odbyło się jego uroczyste otwarcie, a w ramach XXVII Łemkowskiej Watry upamiętniono 100. rocznicę urodzin poety.

Obecnie w Centrum Kultury im. B.I. Antonycza znajduje się Biblioteka im. Wasyla, Teofila i Aleksandra Kuryłłów (której zbiory liczą ok. trzech tysięcy woluminów), redakcja kwartalnika „Watra”, ekspozycja stała poświęcona patronowi placówki oraz zbiory archiwalne i wydawnicze Zjednoczenia Łemków. Centrum Kultury działa zarówno w sferze kulturalno-artystycznej, jak i społecznej. Zakres zadań realizowanych w ramach programu Centrum to m.in.: wystawy czasowe, spotkania autorskie i tematyczne, warsztaty, mini koncerty oraz wykłady otwarte. Od 2011 roku jest tam realizowany całoroczny projekt animacji kulturalnych pt. *Spotkania z Łemkowszczyzną*.

Nota biograficzna opracowana w 110. rocznicę urodzin B.I. Antonycza

Opracowanie: Natalia Hładyk

Współpraca merytoryczna: Lwowskie Muzeum Historii Religii — oddział Muzeum Dom Rodziny Antonyczów w Bortiatynie.

Źródła i autorzy informacji, dokumentów oraz fotografii: Ihor Kałyneć, *Znane i nieznanne o Antonyczu. Materiały do biografii Bohdana Ihora Antonycza*, Lwów 2011; Lwowskie Muzeum Historii Religii (oddział Muzeum Dom Rodziny Antonyczów w Bortiatynie); Jurij Hawryluk; Mykoła i Danyło Ilnykij; Zjednoczenie Łemków w Gorlicach.

Bohdan Ihor Antonycz w grupie studentów ukrainistów, 1934 rok
Богдан Ігор Антонич в групі студентів українстів, 1934 рік

Одкривати сьвіт на ново і шитко видіти перший раз Богдан Ігор Антонич 110. річниця уродин 1909–2019

В горах, де ближе сонця

Батьківщином визначного українського поета Богдана Ігоря Антонича є Лемківщина. Є то історичний регіон південно-східньої Польщі, який на сході сягат по басейн ріки Ослава, а на заході – Попраду. Є то українська етнографічна територія, розташована на узким поясі вздовж Карпат, гнеска тота же територія находится в Польщі.

Богдан Ігор Антонич вродився 5 жовтня 1909 рока в Новиці коло Горлиць. Його отец Василь Кіт (жив в роках 1878–1947), як і дідо Антон Кіт (помер в 1899 році), бив греко-католицким священником в селі Чертеж. Василь Кіт навчався в гімназії в Сяноці, по матурі студіював богословіє во Львові і Перемишлі. В 1906 році бив хіротонізуваний, товдиль і змінив назвиско — на Антонич.

Мама Богдана, Ольга Антонич з роду Волошинович, вродилася в священничій родині, в якій функція ерея передавалася з віття на сина. Вродилася в 1883 році в селі Липовець (Сяніцький повіт). Знаме, же до свого шлюбу працювала як вчителька. Отець Ольги, Микола Волошинович, бив науковим працівником Львівського Університету, пак прийняв ерейську хіротонію і зачав працювати на парохії в Липівці. Ольга мала двоох братів — Олександра і Володимира.

Отця Василя Антонича часто переносили з парохії на парохію. В Новиці, селі де вродився Богдан Ігор, родина Антоничів мешкала лем в 1909 і 1910 році. 5 жовтня 1909 рока вродився Богдан Ігор Антонич, бив охрещений і миропомазаний в місцевій церкві

св. Параскевії, а нонашками били Олександр і Юлія Волошиновичи.

Про дитячі роки Богдана Ігоря Антонича знаме недуже, а найвеце приносят нам спомини його нареченої — Ольги Олійник. Завдяки ей знаме, же його нянька барз любила поезію, яку часто читала малому Богданови, знала тіж немало віршів Тараса Шевченка. Основну едукацію Антонич одержав дома, під наглядом приватной вчительки.

Тяжкий час

На початку I світової війни родина Антоничів (з приводу переслідувань, які скерувала російська окупаційна влада проти греко-католицьких священників, які не підтримували русофільського руху і не вернули до православія) жила у родині в Відні. Знаме, же Василь Антонич, який навчався во Львові і Перемишлі, бив сьвідомим українским патріотом. В Відні родина Антоничів жила штири роки. В 1918 році Василь з родином вернули до малої Батьківщини, ймовірно до села Липовець, яке до війни било його парохію. На жаль, війна барз міцно знищила село, третя част Липівця згоріла (а на кінець село остало порожнє внаслідку акції «Вісла»). Політична ангажованість близьких членів родини примусила Антоничів втікати. В 1918 році жили в Чехословаччині, в місті Михалівці, а потім в Меджилабірцях, де втюк і брат Ольги Антонич — Олександр Волошинович. Олександр міцно заангажувався в політичний рух на Лемківщині, разом з інчими представниками ново-

оснований Лемківской Республіки в часі конференції в Парижі вимагав приєднання лемківської терито-рії до Чехословаччини. Посуджений о сепаратизм і засуджений урядом Пілсудского на смерт, мусів втікати в Чехословаччину. Польска влада арештувала о. Василя Антонича на території Чехословаччини за перебування у пересльїдуваної родини.

Глузійний спокій

В роках 1920–1928 родина Антоничів жила в селі Во-лиця (Сяніцький повіт), в якому Василь був місцевим парохом. В 1920 році Богдан Ігор Антонич поступив до сяніцької гімназії, де в роках 1923–1925 написав свої перші вірши. Молодий Антонич анґажувався в стрічі театральної групи українських студентів, яку організував Володимир Чайківський — вчитель української мови. Два останні роки вивчання украї-нської мови і мистецтва Антонич був під наглядом Льва Геца — визначного українського артиста, з яким получила го дружба.

Молодий Антонич завзято читав світову літературу, особливо лавреатів Нобелівської нагороди. Прибував тіж свої сили в обширі музики, написав гімн для гімназії, грав на гушлях. Роки навчання в сяніцькій гімназії мали рішучий вплив на формування його наці-ональної і громадянської свідомости. В тим же часі сяніцька гімназія була садиноком в Польщі навчаль-ном інституційом, в якій вчили української мови (2 години в тижні), на 400 школярів лем 80 било українцями. На жаль — відносини медже школяра-ми були ріжни, шкільни протистояння на національ-нім фоні ясно вказалися в недокінченій Антоничом книжці *На другому березі*. Антонич завершив сяніцьку гімназію в 1928 році.

Завдяки підтримці єпископа Йосафата Коциловського, таврована і пересльїдувана родина Антоничів найшла притулок в селі Борятин, де отец Василь став міс-цевим парохом. Там же, лем за 10 років парохування (до 1939 року) побудував церков, вложивши до того велику част свого маєтку, крамницю (де гнеска діє місцева школа) і школу. Отец Василь Антонич дозволяв селянам управляти незайняти церковни землі, а користуючися своіма родинними контакта-ми, в тяжких часах купував для них за границьом насіння і компери. Підтримував родини і їхні здібні діти – посилав їх студіювати во Львові, підтримував фінансово, основав тіж фонд взаємної допомоги, з якого люде могли позичати гроши.

По смерті Богдана Ігоря прийшли на Антоничів тяжки часи — були штири рази обкрадени, а отец Ва-силь, тяжко побитий, дізнав параліжу і помер в 1947 році. Ольга Антонич внаслідок драматичних подій стратила зір, зачалися ньом опікувати мешканці села.

Померла в 1953 році, біла похоронена на місцевім цмонтері, в Борятині. В 1956 році вдячни мешкан-ці села заплатили за поставліня ей пам’ятника на могилі, який мо.

Молодіст, творчіст, любов

Перенесіня Антоничів до Борятини зійшлося з початком навчання Богдана Ігоря на Філологічнім факультеті Львівського університету (товдиль Філо-софський факультет), де студіював в роках 1928–1933. Тот етап його житя мав рішучий вплив на розвиток його творчого характеру. Антонич з превеликом дяком входив в літературне і суспільне житя Львова. Пізнавав нюанси української мови, читаючи не лем словники і граматични підручники, але тіж твори українських поетів. Проводив виклади на тему української і заграничної літератури, перекладав, рецензував. На шпальтах газет, вживаючи всездо *Зоїл*, дискутував над політичними і літературними проблемами, друкувалися його сатирични фельетони і пародії, в яких видно його гумористичну ріпосту. В часописі молодих українських літератів *Дажбог*, якого став співредактором, був відповідальний за літературну хроніку. В тим же часописі оприлюднив статю *Народне мистецтво*, яка спричинила його прийнятя в Товариство Незалежних Українських Ар-тистів. Прибував тіж писати прозу і драми. Лишилася по ним недокінчена новеля під наголовком *Три ман-доліни* і обширний уривок книжки, яка мала бити на-печатана під наголовком *На другому березі*. Антонич склав тіж лібретто для опери *Довбуш*, якої автором є Антін Рудницький. Богдан любив тіж малювати, грати на гушлях і компонувати музику. Тоти царини мис-тецтва, а особливо малярство, міцно знаменувалися на його поетичній і літерацкій творчости.

В 1931 році на світ прийшов поетичний дебют *Привітання життя*, оцінений більшістю критиків як проба формування власної поетичної форми. Антонич прибував своїх сил, ставляючи перед собою різноманітні задачі. Забавом були для нього ритм, структура стиха, лінія, звучання риму і ритму. В вір-шах годеч почути поступово покращення української мови, заєдно тіж вражливість і відчування мови. Його приятелі зо студентских часів споминали на того, як на першім році бесідував іщи лемківском говірком. Хотів писати для як найширшої групи українських читачів, маючи свідоміст своєю етнічної і наці-ональної приналежности. Антоничова праця над мовом віршів не лишилася без уваги літературних критиків юж три роки по його дебюті.

В 1934 році явилася наступна збірка віршів «Три перстені», за яку 31 січня 1935 року Антонич одобрав нагороду Львівського Товариства Писателів і Жур-

налістів. Коли приймав нагороду, виголосив свій програмовий постулат *Положення поета*, в яким сформулював своє громадянське становище о ролі поета в суспільсті. Антонич анґажувався тіж в ді-яльніст студентского кружка україністів, яке било основане в 1928 році і діяло при Львівским Універси-теті. Приятелював і співпрацював або кореспондував з інчими поетами, артистами, критиками, медже інчими з Ірином Вільде, Володимиром Ласовским і Святославом Гординським. В 1936 році біла напе-чатана *Книга Лева*, а по смерті поета (в 1938 році) *Зелене Євангеліє і Ротації*.

Святослав Гординський — поет, артиста. Вродив-ся в 1906 році, студював в Академічній гімназії в Коломиї, пак в школі Олекси Новаківського во Львові, в Академії мистецтв у Берліні і Парижі. Бив активним пропагатором і дослідником творчости Антонича, автором обкладинок *Книги Лева* і *Зеленого Євангелія*. В 1939 році емігрував, а од 1949 рока до смерті в 1993 році жив в Гамеріці, де забрав зо собою велику частину рукописних матеріалів Анто-нича. В 1991 році приїхав до Львова і передав шитки рукописи Львівській національній науковій бібліотеці України ім. Василя Стефаника.

Особливу роль в житю Антонича мала його наречена – Ольга Олійник (пізналися завдяки родині Калин-ців). Ей любов до Антонича пережила, навіт всу-переч барз *жорстокого* і короткого житя поета. До наших часів заховалося 9 листів Ольги до Антонича, завдяки ей маме тіж дуже споминів, яки були печатани в часописах *Ми* і *Український календар*. Она тіж допомогла приятелям зладнати дві посмертно печатани збірки поета. В збірці *Зелене Євангеліє* найшли місце вірши, присвячені коханій. Зо споминів Ольги знаме, же Антонич, вибираючи свій артистичний пут, довго вагався медже музиком а поезійом. По смерті поета Ольга Олійник з практичних причин вишла заміж за поляка — належала до Ор-ганізації українських націоналістів. Жила в Холмі, де працювала як вчителька. Померла в 1986 році в Холмі. Ціле своє житя плекала любов до Антонича, мала шитки напечатани збірки його віршів.

Богдан Ігор Антонич помер 6 липня 1937 рока внаслідок поопераційних комплікацій. За пізно оперуваний апендикс спричинив сепсу, яка спри-чинила пневмонію, а потім смерт поета. Похоронни богослужіння мали місце 8 липня 1937 рока, тіло било покладене в могилу на Янівским цмонтері. Приятелі і родина забезпечили виконання надгробного пам’ят-ника, який все ж таки не був поставлений з приводу труднощи чинених радянськом владом. З початком другої світової війни більшіст приятелів і знаємих виїхала за границу, а тоти, котри ся лишили, боя-

лися нової влади. Част родини Антонича лишилася по другій стороні границі, зато нелегко било їм при-їхати до Львова. Могила Антонича стояла призабита і недоглядана парудесят років. Святослав Гординський писав таке: «Сонячного липневого дня сумний ряд жалібників проводив го львівськими улицями на Янівський цмонтір до могили, як лежала під широкими деревами, медже густими травами. Било дашто символічне в тим же повернені автора *Зеленого Євангелія* до того світа рослин-зеле-ні, п’яности, росту і щедрих соків, який так майстер-но описував в своїй поезії».

Зелена пам’ят, зелени вірши

Поезія Антонича, все ж мало відома в Польщі, приносить на думку вірши Тувіма, Тетмаєра, Єсеніна, подібна на переповнений набожністю захват над світлом Павла Клодела. Та формував го тіж світ лемків – казковий, зелений, нереальний, виідеалі-зуваний, так близький поетови. Тяжко повірити, же час інтенсивної творчости Антонича то лем шіст до осмох років. Спадщина, яку лишив по собі не приводит на мисел того, же створив ей человек, який жив лем 28 років. Доперва з заглибленням в його вірши найдемо поета, який з школяра прудко виріс на дозрілого творця, водночас лишившиися (як сам писав о собі) *закоханим в життя поганином, п’яним дітваком із сонцем у кишені*.

Його вірши сут есенційом фасцинації світлом, існу-ваньом, в яким природа стає рівна книгам христи-янських джерел. Потім його творчіст збавляється той радости. В віршах, бесідующих о реаліях циві-лізації, появляється песимізм, туга, неспокій і жаль, а представляєне місто стає апокаліптичним, што зміцнят самоту кінця світа і житя. Немовби Анто-нич пророкував сам про себе.

Для Антонича релігієм є природа, яка творит єдніст з Богом. Його світ є переповнений аромата-ми, зілям, квітям, деревами, звьїратми, а він є його частином. Человек жиє в реальности, яком управляє одвічний цикл народин, житя і смерти, є рівний з інчим сотворіням. Поезія Антонича фасцинує тим, же знає затворити в пару рядках велики, скомплікувани образи. В не-великих формах несе не лем красу природи, але тіж образ села, оповідання о людях, історії їхнього житя. Допіро в 60 роках двадцетого столітя, коли назвиско поета стало відомим передошитким за границьом, в Гамеріці, а потім в Україні прийшло одродження пам’яти о Антоничу. Коли популярність Антонича ставала штораз то векшом, родина Калинців поста-ралася, би встановити точне місце його призаби-той могили, што подарилося завдяки похоронним

книгам. Ігор Калинець встановив на могилі поета дерев'яний крест з написом, а в 1974 році львівська громада допомогла всановити надгробок. В 1989 році закінчено будову нового надгробка, автором якого є Теодозія Бриж, який, на жаль, знищили неznани до гнеска особи в 2003 році. В 2008 році одновив го Євген Безніска.

В 1989 во Львові при улиці Городоцкій 50 (де жив Антонич) било встановлено пропам'ятну таблицю. В селі Бортятин (не приходстві, де жили родиче поета) била основана ізба пам'яти Антонича.

В 2009 році, сто років по народжиню поета, на приходстві Антоничів бив створений Музей-садиба родини Антоничів, який є філіюм Львівського музею історії релігії.

На Лемківщині тіж не забули на свого славного поета. Зміна влади в 1989 році в Польщі дала можливість творити організаційни структури. В листопаді 1989 рока било підписано основательський акт і покликано Об'єднання лемків. Реєстрація в Крайовим судовим реєстрі мала місце юж по перемінах 30 березня 1990 рока, на основі закону о товариствах з 7 квітня 1989 рока.

20 липня 1990 рока коло старого приходства в селі Новиця торжественно встановлено пам'ятник Богдану Ігорю Антоничу, з різьбом авторства Андрія Одрехівського. Меценатом і ініціатором пам'ятника било Об'єднання лемків. В торжествах взяли участ віцеміністр культури Польщі Стефан Старчевскі, директор обласного відділу культури во Львові Роман Лубківський і представник Об'єднання лемків Штефан Гладик.

Черговим кроком Об'єднання лемків било створіня експозиції, яка підтримувала би пам'ят Антонича на Лемківщині. 27 серпня 1999 рока в повітовім старостві і міскім уряді в Горлицях мали місце стрічи, в яких участ взяли посол України в Польщі Дмитро Павличко, горлицький староста Анджей Вельц, бургомистр Горлиц Юзеф Абрам, директор обласного відділу культури во Львові Роман Лубківський і голова Об'єднання лемків Олександр Маслей. Наслідком тих стріч били наступни з участю посла України Дмитра Павличка, які допомогли створити і урочи-сто отворити експозицію присвячену Антоничови в рамках регіонального музею в Горлицях. Виставка била отворена 29 квітня 2001 рока, а присутни били посол Уркаїни Дмитро Павличко, директор обласного відділу культури во Львові Роман Лубківський, консул України в Кракові Зеновій Куравський, проф. Володимир Мокрий, проф. Микола Мушинка зо Словаччини, представники воеводской, повіто-вой, міскої влади і Об'єднання лемків. Українська сторона і Об'єднання лемків передали експонати,

фотографії і ксеро документів, з яких било створено документальну виставку, присвячену поетови.

9 квітня 2009 рока Об'єднання лемків купило в Горлицях будинок, призначений на Центр культури ім. Богдана Ігоря Антонича. 6 червня 2009 рока Центр мав своє урочи-сте отворіня, а в рамках XXVII Лемківской ватри проведені били упам'ятніня 100-й річниці уродин Антонича.

На гнешній ден в Центрі культури ім. Б.І. Антонича находится бібліотека ім. Василя, Теофіля і Олександра Куриллів (якой книгозбір творит коло 3 тисячи томів), редакція кварталника «Ватра», експозиція, присвячена покровительови Центру, архівальни і видавничі матеріали Об'єднання лемків. Центр Культури веде свою діяльність в культурно-артистичним і суспільним просторі. Задачи, які реалізує Центр то медже інчим: часови вистави, авторски і тематични стрічи, вершати, міні-концерти і загальнодоступни лекції і виклади. Од 2011 рока в Центрі проводиться цілорічний проєкт культурних анімацій *Стрічи з Лемківщином*.

нота опрацювана на 110. річницю уродин Б.І. Антонича
Опрацювала: Наталія Гладик
Мериторична співпраця: Львівський музей історії релігії — відділ Музей-садиба родини Антоничів в Бортятині.
Джерела і автори інформацій, документів і фотографій:
Ігор Калинець, *Відоме і невідоме про Антонича. Матеріали до біографії Ігоря Антонича*, Львів 2011; Львівський музей історії релігії (відділ Музей-садиба родини Антоничів в Бортятині); Юрій Гаврилюк; Микола і Данило Ільницькі; Об'єднання лемків в Горлицях.

Bohdan Ihor Antonycz w grupie studentów ukrainistów
Богдан Ігор Антонич в групі студентів українців

To discover the world every day anew and to see everything for the first time

Bohdan Ihor Antonych

110th birthday anniversary

1909–2019

In the mountains, closer to the sun...

The homeland of the outstanding Ukrainian poet Bohdan Ihor Antonych is Lemkovyna. It is a historical region of southeastern Poland, reaching to the east of the Oślawa river basin, in the west of the Poprad river basin. It is an ethnographic Ukrainian territory covering a narrow strip of land along the Carpathians, currently located within the borders of Poland.

Bohdan Ihor Antonych was born in Nowica near Gorlice on 5th October 1909. His father Vasyl Kit (Polish Bazyli, lived in 1878–1947), like his grandfather Anton Kit (died in 1899), were Greek Catholic priests in the village of Czerteż. Vasyl Kit studied at the middle school in Sanok, after his final exams he studied theology in Lviv and Przemyśl. In 1906 he was consecrated and changed his name to Antonych.

Bohdan's mother, Olha Antonych nee Voloshinovich, came from a family with a priestly tradition, in which the priest's function was transferred from father to son. She was born in 1883 in the village of Lipowiec (Sanok district). She is known to have worked as a teacher before her wedding. Olha's father, Mykola Voloshynovich, worked as a scientist at the University of Lviv, later he accepted priestly ordination and took over the parish in Lipowiec. Olha Antonych had two brothers: Oleksander and Volodymyr.

Father Vasyl Antonych was often transferred from parish to parish. In Nowica, where Bohdan Ihor was born, the Antonych family lived only in the years 1909–1910. On 5th October 1909, Bohdan Ihor Antonych was born,

baptized in the local St. Paraskiev Orthodox church and the godparents were Oleksander and Julia Voloshinovich.

We do not know much about Bohdan Ihor Antonych's childhood, mainly from the memories of his fiancée Olga Olijnyk. It is thanks to her that we know that his nanny liked poetry very much, which she often read to him, she also knew many poems by Taras Shevchenko. He received his basic education at home, under the supervision of a private teacher.

Hard time

At the beginning of World War I, the Antonych family (due to persecution by the Russian occupation authorities of the Greek Catholic priests who had not supported the Russophilia movement and did not return to Orthodoxy) stayed with relatives living in Vienna. It is known that Vasyl Antonych, who had studied in Lviv and Przemyśl, was a conscious Ukrainian patriot. The Antonych family lived in Vienna for four years. In 1918, Vasyl and his family returned to their small homeland, probably to the village of Lipowiec, which had been his parish before the war. Unfortunately, the post-war damage to the village was enormous, ⅓ of Lipowiec was burnt down (the village was eventually depopulated after deportation as part of the Vistula action in 1947). The involvement of close relatives in politics forced the Antonych family to flee. In the same year they stayed in Czechoslovakia, in the city of Michalovce, and later in Medzilaborce, where Olga Antonych's brother, Olek-

sander Voloshinovych, was hiding. Oleksander became involved in the political movement in the Lemko region, together with other representatives of the newly established Lemko Republic, during a peace conference in Paris he demanded that these territories be incorporated into Czechoslovakia. Accused of separatism, he was sentenced to death by Piłsudski's government and therefore he was hiding in Czechoslovakia. The Polish authorities arrested Father Vasyl Antonych in Czechoslovakia for staying with the persecuted family.

Apparent peace of mind

In the years 1920–1928 the Antonych family settled in the village of Wolica (Sanok district), where Father Vasyl took over the local parish. In 1920 Bohdan Ihor Antonych enrolled in the Sanok middle school where his first poems were written in 1923–1925. Young Antonych was involved in the meetings of a group of Ukrainian students organized by Volodymyr Tchaikivsky, a Ukrainian language teacher. For the last two years of learning the Ukrainian language and visual arts, Antonych was a student of Lev Getz, a well-known Ukrainian artist with whom he made friends. Young Antonych devoured world literature, especially Nobel Prize winners. He also tried his hand at music, wrote an anthem for the school and played the violin. Years of study at the Sanok middle school had a great influence on the process of shaping his national and civic awareness. At that time, the Sanok school was the only institution in Poland where the Ukrainian language was taught (2 hours a week), out of 400 students of the school only 80 were of Ukrainian nationality. Unfortunately, the relations between the students were sensitive. School antagonisms against the background of nationality were visible in his unfinished story entitled *On the Other Shore*. Antonych graduated from the Sanok middle school in 1928.

Thanks to the support of Bishop Jozafat Kocylowski, the stigmatized and persecuted Antonych family found shelter in the village of Bortiatyn, where Father Vasyl took over a local parish. There, during only ten years of his stay (until 1939), he built an Orthodox church, investing in it a large part of his funds, a shop (which now houses a primary school) and a school. Father Vasyl Antonych gave peasants unused parish plots of land for cultivation using his family ties, and in difficult years he bought seeds and potatoes for them abroad. He supported families and their talented children — he sent them to Lviv to study, helped financially, and established a mutual aid fund from which people borrowed money.

After Bohdan Ihor's death, a difficult time came for the Antonych family — they were robbed four times, Father Vasyl was severely beaten and paralyzed. He died

in 1947. As a result of her dramatic experiences, Olha Antonych lost her sight and was taken care of by the villagers. She died in 1953 and was buried next to her husband in the parish cemetery in Bortiatyn. In 1956 the grateful inhabitants of the village funded them a monument, which is still standing today.

Youth, creativity, love

The Antonych's move to Bortiatyn coincided with Bohdan Ihor's enrollment in the Faculty of Philology of the University of Lviv (then the Faculty of Philosophy), where he studied from 1928 to 1933. This stage of his life had a decisive influence on the development of his creative personality. Antonych was eager to join the literary and social life of Lviv. He learned the nuances of the Ukrainian language by reading not only dictionaries and grammar books, but also works by Ukrainian poets. He gave lectures on Ukrainian and foreign literature, translated and wrote reviews. In the press, under the pseudonym Zoil, he discussed political and social problems, published satirical columns and parodies that revealed his humorous retort. In the magazine of young Ukrainian writers „Dažboh”, which he co-edited, he ran the literary chronicle. In the same magazine he published an article entitled „National Art”, which contributed to his acceptance into the Association of Independent Ukrainian Artists. Additionally, he tried his hand at prose and drama. He left behind an unfinished short story entitled *Three Mandolins* and a large fragment of a novel entitled *On the Other Shore*. He composed a libretto for the opera *Dowbusz* by Antoni Rudnicki. Antonych also painted, played the violin and composed music. These fields of art, especially painting, strongly influenced his poetic and literary output.

In 1931 his debut volume of poetry entitled was released, which was appreciated by most critics as an attempt to shape poetic form. Antonych tried his hand at it, posing various tasks to himself. He played with the rhythm, the structure of the verse, its line and the sound of rhyme and rhythm. In his poems one can also feel the development of the Ukrainian language, as well as sensitivity and an ear for the language. His fellow students recalled that in his first year of studies he still spoke the Lemko dialect. He wanted to write for the widest possible range of Ukrainian readers, being aware of their ethnic and national affiliation. His work on the linguistic layer of poems was noticed by literary critics three years after his debut.

In 1934, another collection of poems entitled *Three Rings* was published, for which he received a literary award from the Lviv Society of Writers and Journalists on 31st January 1935. Accepting the award, he presented his programme postulate *The poet's situation* in which he

expressed his civic stance on the role of the poet in society. Antonych was also involved in the activities of the Students Club of Ukrainists, which had been founded in 1928 and was active at the University of Lviv. He became friends and collaborated or corresponded with other poets, artists, literary and art critics, including Iryna Vilde, Vladimir Lasowski and Sviatoslav Hordynsky. In 1936, *Book of the Lion* was published, and posthumously (in 1938) *The Green Gospel and Rotations* were released. Sviatoslav Hordynsky — poet, artist. Born in 1906, he studied at the Academic High School in Kołomyja, then at the Oleksy Nowakivski School in Lviv, at the Academy of Fine Arts in Berlin and in Paris. He was an active propagator and researcher of Antonych's works, author of covers of poetry volumes *Book of the Lion and The Green Gospel*. In 1939 he emigrated, and from 1949 until his death (1993) he lived in the United States, where he took a major part of Antonych's manuscripts. In 1991, he came to Lviv and handed over all the manuscripts to the Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine. A special role in Antonych's life was played by his fiancée Olha Olijnyk (they met thanks to the Kaly nec family). Her feelings for him survived in spite of the poet's very „rough” and short life. Olha's nine letters to the poet have survived, and thanks to her many memories of Antonych have been published in magazines „My” (We) and „Ukraiński Kalendarz” (Ukrainian Calendar). It was she who helped the poet's friends to order two posthumous collections of poetry: *The Green Gospel and Rotations*. The collection *The Green Gospel* included poems dedicated to the poet's fiancée. From her memoirs we learn that Antonych in his choice of creative path could not choose between music and poetry for a long time. After the poet's death, Olha Olijnyk decided for a marriage of convenience to a Pole because she was a member of the Organisation of Ukrainian Nationalists. She lived in Chełm, where she worked as a teacher. She died in 1986, also in Chełm. Throughout her life, she nurtured her affection for Antonych and preserved all his published volumes of poems.

Bohdan Ihor Antonych died on 6th July 1937 as a result of postoperative complications. The late surgery of the appendix contributed to the development of sepsis, which led to pneumonia and death. The funeral took place on 8th July 1937 and his body was buried at the Janowski Cemetery in Lviv. Friends and relatives ordered the erection of a tombstone, which was not erected yet due to restrictions imposed by the Soviet authorities. With the beginning of World War II, most of the poet's friends and acquaintances went abroad, and those who remained were probably afraid to risk their lives. Part of Antonych's family stayed on the other side of the border, so they had difficulty in coming to Lviv. Antonych's grave

was forgotten and neglected for several dozen years. Sviatoslav Hordynsky wrote: „On a sunny July day, a sad procession led him through Lviv's streets to the Janowski Cemetery to a grave lying at the foot of large trees and among thick grasses. There was something symbolic about the return of the author of *The Green Gospel* to this exuberant vegetal world of greenery, intoxication, growth and lush juices, to which he gave such a masterful expression in his poetry”.

Green memory, green poems

Antonych's poetry, still little known in Poland, brings to mind the poems by Tuwim, Tetmajer and Jesienin. It evokes associations with Paul Claudel's delight in the world, which is imbued with religiousness. However, he was also influenced by the world of Lemkos — fabulous, green, unreal, idealized, so close to the poet. It is hard to believe that the period when Antonych was intensively creating lasted only six to eight years. Also the legacy he left behind does not indicate that its author was a man who lived to be barely 28 years old. Only after we delve into his poems does the figure of the poet emerge from them, who quickly grew from a pupil to a mature creator, at the same time remaining (as he wrote about himself) „a pagan in love with life”, „a drunken child with the sun in his pocket”.

His poems are the essence of his fascination with the world, with existence, where nature becomes equal to the books belonging to the pillars of Christianity. With time, his poetry is deprived of this joy. Pessimism, longing, anxiety and bitterness break through when we read poems set in the reality of civilisation, and the described city becomes apocalyptic, which intensifies the loneliness of the end of the world and life. It was as if he sensed something.

For Antonych, religion is nature as a unity with God. His world is full of aromas, herbs, flowers, trees, animals, and he is part of it. The world of animals becomes the human world, they permeate each other and form a whole. Man functions in the reality governed by the eternal cycle of birth, life and death, he is equal to other beings. Antonych's poetry fascinates with the fact that he was able to enclose complex images in several lines. In small forms it contains not only the beauty of nature, but also the image of the countryside, stories about people, stories of their lives.

It was not until the 1960s, when the poet's name became known mainly abroad in the USA, and then in Ukraine, that the memory of Antonych was reborn. In view of the growing popularity of his creative work, the Kaly nec family took steps to establish the location of his forgotten grave, which was made possible by access to the funeral records. Ihor Kaly nec marked the poet's grave with

a wooden cross with an inscription, and in 1974 the Lviv community contributed to the construction of a tomb-stone. In 1989 a new monument designed by Teodozja Bryż was erected, which unfortunately was destroyed by unknown perpetrators in 2003. In 2008 it was renovated by the artist Jewhen Beznisk.

In 1989, a memorial plaque was placed in Lviv at 50 Horodocka Street (where Antonych used to live). In the village of Bortiatyn (on the parsonage where the poet's parents had lived) a memorial chamber was established. In 2009, on the centenary of the poet's birthday, the Antonych Family House Museum, which is a branch of the Lviv Museum of the History of Religion, was founded in the Antonych former parsonage.

Also in the Lemko region, the memory of the poet from Nowica has returned. The system transformation in Poland after 1989 brought about the possibility of creating organisational structures. In November 1989, the founding act was signed and the Lemko Association was established. Registration in the National Register of the Judiciary took place after the transformation on 30th March 1990, *according to the Act of 7th April 1989. Law on Associations*.

On 20th July 1990 a monument to B.I. Antonych with a bas-relief by Andrij Odrechiwśkoho was unveiled near the building of the former parsonage in Nowica village. The monument was initiated and realized by the Lemko Association. The ceremony was attended by Stefan Starczewski, Deputy Minister of Culture of the Republic of Poland, Roman Łubkiwśkij, Director of the Voivodeship Culture Department in Lviv, and Stefan Hładyk, representative of the Lemko Association.

Another step taken by the Lemko Association to commemorate Antonych in the Lemko region was the idea of creating an exhibition devoted to the poet. On 27th August 1999, in the District Starost Office in Gorlice and in the Town Hall in Gorlice, meetings were held, attended by the Ambassador of Ukraine in Poland Dmytro Pawłyczko, the District Starost of Gorlice Andrzej Welc, the Mayor of Gorlice Józef Abram, the Director of the Voivodeship Department of Culture in Lviv Roman Łubkiwśkij and the President of the Lemko Association Aleksander Maślej. As a result, further meetings with the Ambassador of Ukraine Dmytro Pawłyczko were held, which led to the creation and ceremonial opening of an exhibition devoted to Antonych as part of the Regional Museum in Gorlice. The opening took place on 29th April 2001 and the ceremony was attended by the Ambassador of Ukraine Dmytro Pawłyczko, Director of the Voivodeship Department of Culture in Lviv Roman Łubkiwśkij, General Consul of Ukraine in Krakow Zenowij Kurawśkoho, Prof. Włodzimierz Mokry, Prof. Mykoła Muszynka from Slovakia, representatives of the

voivodeship, district and city authorities and representatives of the Lemko Association. The Ukrainian side and the Lemko Association donated exhibits, photographs and photocopies of documents from which a documentary exhibition devoted to the poet was created.

On 9th April 2009 in Gorlice, the Lemko Association purchased a building intended for the B.I. Antonych Culture Centre. On 6th June 2009 the ceremonial opening of the building took place, and within the framework of the 27th Lemko Watra the 100th anniversary of the poet's birthday was commemorated.

Currently, the B.I. Antonych Culture Centre houses the Vasył, Teofil and Aleksander Kuryłło Library (whose collection includes about three thousand volumes), the editorial office of the quarterly „Watra”, a permanent exhibition devoted to the patron of the institution, as well as archival and publishing collections of the Lemko Association. The Culture Centre operates both in the cultural-artistic and social sphere. The scope of the Centre's activities includes temporary exhibitions, meetings with authors, workshops, mini-concerts, open lectures and others. Since 2011, a year-long cultural animation project entitled *Meetings with Lemkovyna* has been carried out there.

Biographical note prepared for the 110th anniversary of the B.I. Antonych's birthday
Edited by: Natalia Hładyk
Substantive cooperation: Lviv Museum of the History of Religion — Branch of the Antonych Family House Museum in Bortiatyn.
Sources and authors of information, documents and photographs: Ihor Kałyneć, *Znane i nieznanne o Antonyczu. Materiały do biografii Bohdana Ihora Antonycza*, Lwów 2011; Lwowskie Muzeum Historii Religii (oddział Muzeum Dom Rodziny Antonyczów w Bortiatynie); Jurij Hawryłuk; Mykoła i Danyło Ilnyćkij; Zjednoczenie Łemków w Gorlicach.

Urodzony w 1973 roku w Łodzi. W latach 1998–2003 studiował na Wydziale Artystycznym Instytutu Sztuk Pięknych na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, gdzie uzyskał dyplom w pracowni Rzeźby Monumentalnej prof. Sławomira Andrzeja Mieleszki. W roku akademickim 2002/2003 przebywał na stypendium w pracowni Metalu i Modelowania na Uniwersytecie w Rennes 2 oraz Beaux-Arts w Rennes. Związany z Fundacją Galerii Foksal w Warszawie, Johnen Galerie w Berlinie, Guido Costa Projects w Turynie. Laureat Paszportów Polityki i Dorocznej Nagrody Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dziedzinie sztuk wizualnych za 2011 rok oraz wielu innych nagród. Mieszka i pracuje w Lublinie. Od 2007 roku zatrudniony w Instytucie Sztuk Pięknych Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Zakład Intermediów i Rysunku. W latach 2013–2014 pracownik International Summer Academy of Fine Arts w Salzburgu.

Народжений в 1973 році в Лодзі. Од 1998 по 2003 рік студіював на Артистичнім факультеті Інституту мистецтв Університету Марії Кюрі-Скłodовської в Любліні, де одержав диплом в майстерні монументальної різьби проф. Славоміра Анджея Мелешка. В 2002–2003 академічним році бив стипендістом в майстерні металю і моделювання Університету Ренн 2 (Франція) і Beaux-Arts в Ренн (Франція). Зв'язаний з Фондом Галереї Фоксаль в Варшаві, Johnen Galerie в Берліні, Guido Costa Projects в Турині. Лавреат Пашпортів Політики і щорічної Нагороди міністра культури і національної спадщини в обширі візуальних мистецтв за 2011 рік і багатьох інших нагород. Жие і працює в Любліні. Од 2007 рока працює в Інституті мистецтв артистичного факультету Університету Марії Кюрі-Скłodовської, Заклад інтермедій і малюнку. В роках 2013–2014 працював в International Summer Academy of Fine Arts в Зальцбурзі.

He was born in 1973 in Lodz. He studied in the Artistic Faculty of the Institute of Fine Arts at the Marie Curie-Skłodowska University in Lublin in 1998–2003, where he graduated from the Studio of Monumental Sculpture run by Professor Sławomir Andrzej Mieleszka. In the academic year 2002/2003 he was granted a scholarship in the Metal and Modelling Studio at the University Rennes 2, Beaux Arts Rennes. Performer, author of installations, objects, photographs, drawings. He is associated with the Foksal Gallery Foundation in Warsaw, Johnen Galerie in Berlin, Guido Costa Projects in Turin. Winner of Polityka's Passports and the Annual Award of the Minister of Culture and National Heritage in the field of visual arts for 2011, as well as many other awards. He lives and

Las, 2008, rysunek na papierze, 29 × 42 cm
Ліс, 2008, малюнок на папері, 29 × 42 см
Forest, 2008, drawing on paper, 29 × 42 cm

works in Lublin. Since 2007 he has been employed in the Institute of Fine Arts at the Artistic Faculty of Maria Curie-Skłodowska University, Institute of Intermedia and Drawing. In 2013–2014, he worked at the International Summer Academy of Fine Arts in Salzburg.

Kwiaty na fotografii, 2019, kolaż na papierze, 22 × 30 cm
Квітя на фотографії, 2019, коляж на папері, 22 × 30 см
Flowers in the photo, 2019, collage on paper, 22 × 30 cm

Howirka, zestaw zdjęć
Говірка, комплект знімок
Howirka, a set of photos

Howirka

Представлені фотографії є домнією документальною, збереженим збором автопортретних знімків (навіюють до особовості вибраної меншості етнічної) і працями пластичними, позбавленими з виселених будинків лемківських (*Las* — рисунок на папері, 2008 oraz *Kwiaty na fotografii* — kolaż, 2019).

Zestaw czterech fotografii jest zaledwie małym przedstawieniem kultury i atmosfery miejsc i osób z nimi związanych. Fotografia nr 1 przedstawia mężczyznę w podeszłym wieku, bardziej jako pamiątkę — ostatni ślad ważnej osoby w rodzinie, pozostawionej jednak w zapisie negatywowym, co może oznaczać, że brakowało już funduszy na przekształcenie negatywu w pozytyw i przerzucenie odbitki na papier fotograficzny. Fotografia nr 2 ukazuje trochę bogatszą wersję upamiętnienia — chłopca zamożniejszego, utrwalonego na płytce szklanej w technice mokrego kolodionu. Inaczej jest z fotografiami nr 3 i nr 4, na których widzimy prawdę sytuacji i kultury z życia codziennego, bez poprawek czy retuszu.

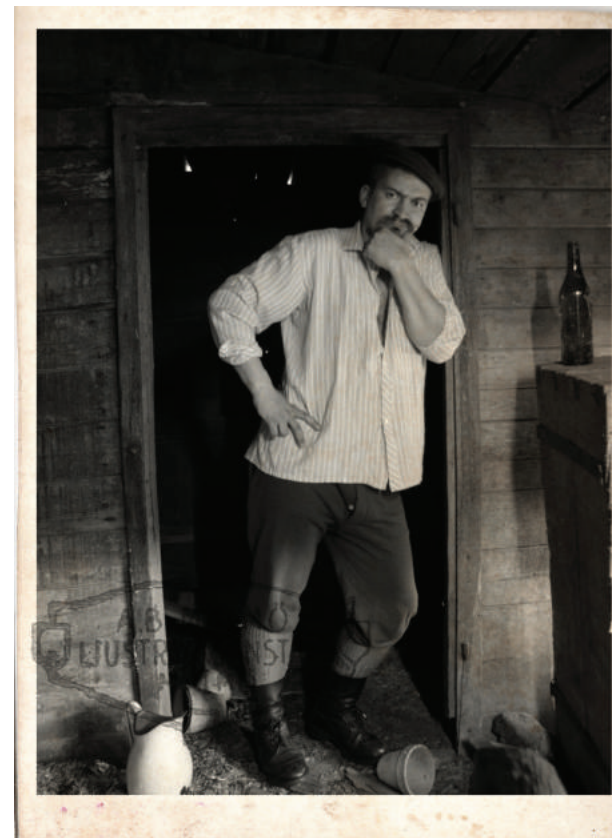
Do zestawu zdjęć zostały dołączone dwie prace. Pierwsza to rysunek *Las* — stylizowany i wykonany tak, by odnosił się do lat 70. XX wieku — ukazujący miejsce po dawnych zabudowach gospodarczych, gdzie po latach nieobecności wysiedlonego

człowieka pozostały już tylko drewniane ogrodzenie zagrody (widoczne w dali, po lewej stronie) i dominujący w przedstawieniu pracy las jako mogiła pewnej historii tego miejsca. Druga to kolaż — obrazek mężczyzny z bukietem na głowie, nawiązujący do związku człowieka z naturą. To zapewne Brat–Bratek–Bławatek, a w swym ciele najzwyczajniejszy, nikomu zawiniony Gagatek.

Говірка

Фотографії є потенційно документальною, збереженою збіркою автопортретних знімків, які мають пригадати індивідуальність обраної етнічної меншини, та тієї пластичними працями, «позбавленими» з виселених лемківських хиж (*Ліс*, малюнок на папері, 2008 р. і колаж, *Квіти на фотографії* 2019 р.)

Збірка штирьох фотографій є лем малом презентаційом культури і атмосфери місць і осіб з ними пов'язаних. Фотографія (фот. 1) вказує хлопця похилого віку, як пам'ятка — останній в родині слід важливої особи, лишеної в фотографічному негативі, що може значити, же на хвачало юж гроши би перетворити го в позитив і перенести на папір. Фотографія (фот. 2) то богатша версія той пам'ятки газда богатший, затриманий на шкляній плитці мокром техніком. Інакше є з фотографіями (фот. 3 і 4) де видиме

правду ситуації і культури щоденного життя, без поправок чи ретушування.

До збірки фотографій долучені є дві праці — малюнок *Ліс* — стилізований і зроблений так, би пригадував 70-и роки двадцетого століття — вказує місце по давних газдівських будинках, де по роках несприятливості виселеного человека лишились юж лем деревляни огорождия (видні в даліні, з лівого боку малюнку) і домінуючий на картині ліс як «могила» історії того місця. Колаж — образок хлопця з букетом на голові, пригадуючий о зв'язку человека з природою, то певно Брат–Браток–Блаватик в своїм тілі найзвичайніший, нікому невинний бєтяра.

Howirka

The presented photographs are an alleged documentation, a preserved collection of self-portrait photographs referring to the identity of a selected ethnic minority and artistic works, collected from displaced Lemko houses (*Forest*, drawing on paper, 2008 and a collage, *Flowers in the photo* 2019).

A set of four photographs is only a small representation of the culture and atmosphere of places and people associated with them. The photograph (photo 1.) shows an elderly man, more as a keepsake — the last trace of an important person in a family,

yet left in a negative rendition, which can only mean that there were no funds left to transform the negative into a positive one and transfer the print onto the photographic paper. The photograph (photo 2.) shows a slightly richer version of commemoration — a richer peasant — preserved on a glass plate in the technique of colodion wet plate process. The situation is different in the case of photographs (photos 3 and 4), in which we see the truth of the situation and culture from everyday life, without corrections or retouching.

Two works were enclosed to the set of photos: a drawing entitled *Forest* — stylized and taken so that it could refer to the 1970s - showing a place after former farm buildings, where after years of absence of the displaced man only a wooden fence of the homestead remained (visible in the distance, left side of the drawing) and a forest dominating the depiction as a grave of a certain history of this place; the collage — a picture of a man with a bouquet on his head, referring to the relationship between man and nature: he is probably Brat–Bratek–Bławatek and in his body the most ordinary, not guilty Gagatek.

Urodzony w 1984 roku w Piekarach Śląskich. Malarz, rysownik, twórca kolaży. Absolwent Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie oraz Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jego metodą twórczą jest operowanie cytatem, odwoływanie się do powszechnie znanej tradycji, obrazów i klisz zakodowanych w masowej świadomości. Swoje prace prezentował m.in. na wystawach „Artyści z Krakowa” i „Sztuka w sztuce” w krakowskim MOCAK-u, „Contemporary Art From Poland” w Europejskim Banku Centralnym, „Krew-werk” w Fundacji Galerii Foksal oraz „Czas kolażu” w warszawskiej Galerii Kordegarda. Mieszka i pracuje w Krakowie.

Народжений в 1984 році в Пекарах Шльонських. Маляр, рисовник, творець коляжів. Абсолювент факультету малярства Академії мистецтв в Кракові і Інституту історії мистецтв Ягеллонського університету в Кракові. Його творчим методом є оперування цитатом, одкликування до повселюдно знаної традиції, образів, і закодованих в масовій свідомості кліш. Свої праці вказував меже інчима на виставках «Артисти з Кракова» і «Штука в штуці» в краківському МОЦАК, «Contemporary Art From Poland» в Європейським центральним банку, «Krew-werk» в Фонді Галереї Фоксаль і «Час коляжу» у варшавській Галереї Кордегарда. Жие в Кракові.

He was born in Piekary Śląskie in 1984. Painter, draughtsman, collage artist. He graduated from the Faculty of Painting of the Academy of Fine Arts in Krakow and the Institute of Art History of the Jagiellonian University. His creative method is based on the use of quotations, references to well-known traditions, paintings and clichés encoded in mass awareness. His works have been presented at the following exhibitions: „Artists from Krakow” and „Art in Art” at MOCAK in Krakow, „Contemporary Art From Poland” at the European Central Bank, „Blood-werk” at the Foksal Gallery Foundation and „Collage Time” at the Kordegarda Gallery in Warsaw. He lives in Krakow.

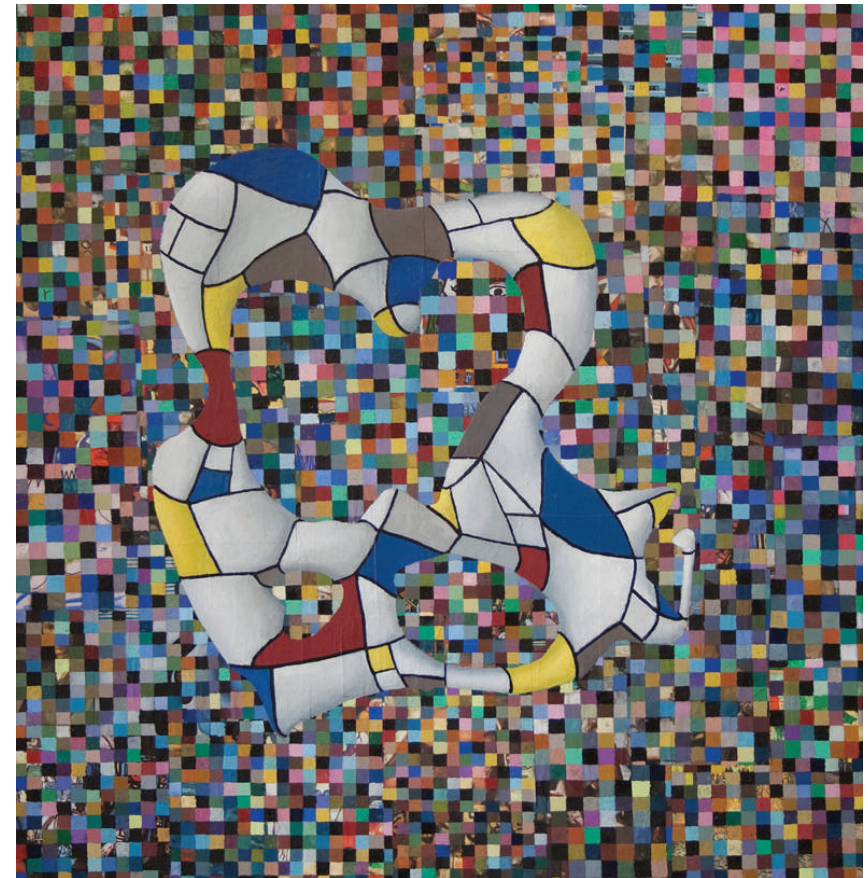
Krzyżówki, 2019, kolaż, olej na papierze, 65 × 60 cm
Кросворди, 2019, коляж, олія на папері, 65 × 60 см
Crosswords, 2019, collage, oil on paper, 65 × 60 cm

Wykroje, 2014, kolaż, olej na papierze, 50 × 50 cm
Викрої, 2014, коляж, олія на папері, 50 × 50 см
Patterns, 2014, collage, oil on paper, 50 × 50 cm

Wykroje, 2014, kolaż, olej na papierze, 60 × 60 cm
Викрої, 2014, коляж, олія на папері, 60 × 60 см
Patterns, 2014, collage, oil on paper, 60 × 60 cm

Bez tytułu, 2014, kolaż, olej na papierze, 63 × 65 cm
Без наголовка, 2014, коляж, олія на папері, 63 × 65 см
Untitled, 2014, collage, oil on paper, 63 × 65 cm

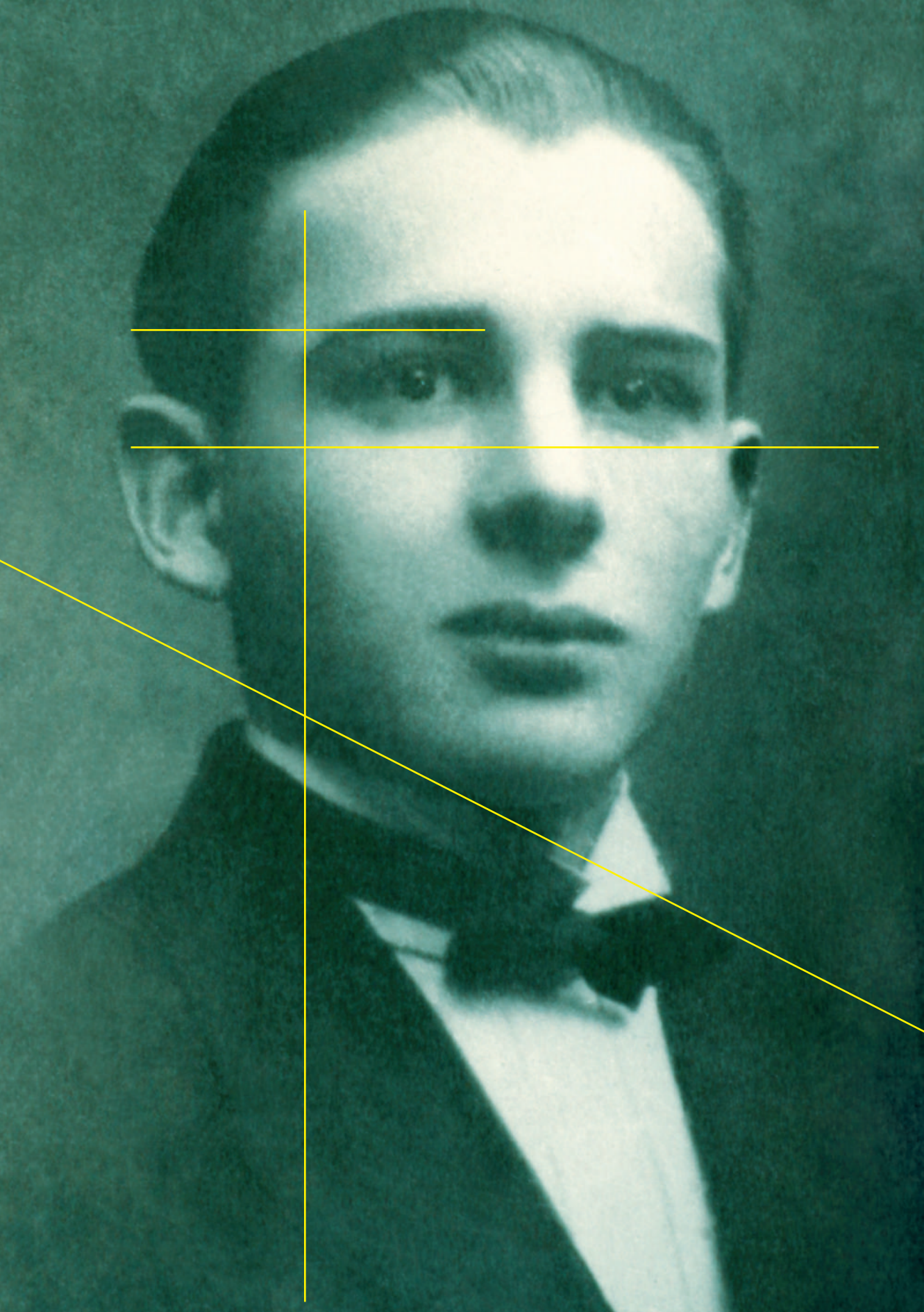
Urodzona w 1981 roku w Pszczynie. Ukończyła studia licencjackie na Wydziale Malarstwa Monumentalnego we Lwowskiej Narodowej Akademii Sztuki oraz Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (dyplom na Wydziale Malarstwa). Obszar jej zainteresowań to malarstwo oraz obiekt. Jest animatorką kultury, w latach 2004–2012 kuratorka Łemkowskiego Jeruzalem.

Народжена в 1981 році в Пщині. Бакалавр Львівської національної академії мистецтв, Відділ монументального малюнку і абсолювентка Краківської академії мистецтв, Відділ малярства мольбертового. Цікавиться малярством і об'єктом. Аніматорка культури, од 2004 до 2012 року була куратором Лемківського Єрусалима.

She was born in Pszczyna in 1981. She completed undergraduate studies at the Lviv National Academy of Arts, at the Department of Monumental Painting. She graduated from the Academy in Fine Arts in Krakow (the Faculty of Painting). Her interests include painting and artistic objects. She is a cultural animator, from 2004–2012 she has been the curator of the Lemko Jerusalem.

List ewakuacyjny, 2019, olej na papierze, ołówek, marker, 150 × 162 cm
Евакуаційний лист, 2019, олія на папері, олівець, маркер, 150 × 162 см
Evacuation Letter, 2019, oil on paper, pencil, marker, 150 × 162 cm

Portret Bohdana Ihora Antonycza | Портрет Богдана Ігоря Антонича

Łemkowska chyża w Nowicy | Лемківська хижа в Новиці

Urodzona w 1974 roku w Katowicach. Absolwentka University of the West of England, Bower Ashton w Bristolu oraz w Byam Shaw School of Art Saint Martin College of Art and Design w Londynie. Stypendystka University of the West of England w Bristolu oraz Saint Martin w Londynie, a także rocznej rezydencji Lancaster Foundation w Clitheroe. Wyróżniona podczas 40. Biennale Malarstwa Bielska Jesień. Kuratorka międzynarodowych rezydencji artystycznych Incydenty (Incidents), które były realizowane w Polsce, Republice Czeskiej, Norwegii oraz Wielkiej Brytanii. Współzałożycielka Galerii Szara i Galerii 12 w Cieszynie oraz Szkoły Sztuki i Myślenia w Cieszynie.

Народжена в 1974 році в Катовицях. Абсолютентка University of the West of England, Bower Ashton in Bristol i Byam Shaw School of Art Saint Martin College of Art and Design в Лондоні. Стипендистка University of the West of England in Bristol i Saint Martin в Лондоні, як тіж річної резиденції Lancaster Foundation in Clitheroe. Виріжнена в часі 40 Бієналле малярства Бельска осін. Куратор медженародних артистичних резиденцій Інциденти, які били проведені в Польщі, Чехії, Норвегії і Великій Британії. Співзасновник Галереї Шара і Галереї 12 в місті Цешин і Школи мистецтв і думаня в містіЦешин.

She was born in Katowice in 1974. She graduated from the University of the West of England, Bower Ashton in Bristol and Byam Shaw School of Art Saint Martin College of Art and Design in London. She received a scholarship from the University of the West of England in Bristol and Saint Martin in London, as well as an annual residence of the Lancaster Foundation in Clitheroe. She was honoured at the 40th Biennial of Painting Bielska Jesień. Curator of international artistic residencies Incidents, which have been realized in Poland, the Czech Republic, Norway and Great Britain. Co-founder of the Szara Gallery and 12 Gallery in Cieszyn and the School of Art and Thinking in Cieszyn.

Sen Wojtka P., 2018, kolaż na papierze, 27 × 21 cm

Jest to kolaż na papierze oparty na śnie mojego przyjaciela Wojtka, któremu przyśnił się Jezus. Jezus powiedział mu, że ma serce z kamienia, lecz podając fiołkę z czerwonym płynem, dał mu również nadzieję na zmianę po wypiciu całości.

Сон Войтка П., 2018, коляж на папері, 27 × 21 см

Є то коляж на папері, якого основом є сон мого приятеля Войтка, який видів во сні Ісуса. Тот повів му, же має серце з каменя, та даючи му фіольку червеної рідини, дав тіж надію на зміну, коли вип'є ціліст.

Wojtek P's Dream, 2018, collage on paper, 27 × 21 cm

It is a collage on paper based on the dream of my friend Wojtek, who dreamt about Jesus. Jesus told him that he had a heart of stone, but giving him a vial of red fluid also gave him hope of a change after drinking the whole thing.

Złożoność Jego natury, 2018, kolaż na papierze, 26 × 20 cm

Jest to portret wewnętrzny mojego męża — człowieka nad wyraz skomplikowanego, noszącego w sobie zarówno niezwykłą wrażliwość i duchowość, jak i pewną drapieżność i ciemność.

Складність Його природи, 2018, коляж на папері, 26 × 20 см

То внутрішній портрет мого мужа — чоловіка неймовірно складного, який носить в собі нештовднену вражливості і духовист, але тіж своєрідну драпіжність і темність.

Complexity of His Nature, 2018, collage on paper, 26 × 20 cm

It is an inner portrait of my husband — an extremely complicated man, who bears in himself an extraordinary sensitivity and spirituality, as well as a certain predacity and darkness.

Hej, czy mogłabym współistnieć nieco później, 2018, kolaż na papierze, 26 × 18,5 cm

Jest to mój wewnętrzny autoportret. Trochę o pozie przetrwania i zamrożeniu w czasie, by przeczekać teraźniejszość.

Гей, чи могла би-м співіснувати кус пізніше, 2018, коляж на папері, 26 × 18,5 см

То мій внутрішній автопортрет, кус о позі перетривання і замороженості в часі для перечекання теперішньої дійсності.

Hey, could I coexist a little bit later, 2018, collage on paper 26 × 18,5 cm

It is my inner self-portrait. A little bit about the pose of survival and being hibernated in time to wait out the present.

Urodzony w 1983 roku w Warszawie. W latach 2003–2008 studiował historię sztuki na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, a od 2006 roku na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Dyplom z malarstwa uzyskał w 2011 roku w pracowni Przestrzeni Malarskiej prof. Leona Tarasewicza i dr. Pawła Susida. Dwukrotny stypendysta Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy (2014, 2016), laureat programu Młoda Polska (2019), wyróżniony podczas 42. Biennale Malarstwa Bielska Jesień (2015). Od 2017 roku słuchacz Środowiskowych Studiów Doktoranckich na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Malarz, twórca kolaży.

Народжений в 1983 році в Варшаві. Од 2003 по 2008 рік студював історію мистецтва на Університеті кардинала Вишинського в Варшаві, а од 2006 року на Факультеті малярства Академії мистецтв в Варшаві. Свій диплом захистив в 2011 році в майстерні малярського простору, яку ведуть проф. Лев Тарасевич і др. Павло Сусід. Двараз бив стипендістом варшавського Уряду Міста (2014, 2016), лавреат програми Молода Польща (2019), виріжнений в часі 42 Бієналле малярства Бельска осін (2015) Од 2017 учасник середовищових докторантських студій на Академії Мистецтв в Кракові. Маляр, творець колажів.

He was born in Warsaw in 1983. In 2003–2008 he studied art history at the Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw, and since 2006 at the Faculty of Painting of the Academy of Fine Arts in Warsaw. In 2011 he graduated in painting from the Painting Space Studio run by Professor Leon Tarasewicz and Paweł Susid, DA. Twice he was a scholarship holder of the Warsaw Municipality Office (2014, 2016), a winner of the Young Poland programme (2019), awarded at the 42nd Biennial of Painting Bielska Jesień (2015). Since 2017, he has been a postgraduate student of the Environmental Doctoral Studies at the Academy of Fine Arts in Krakow. Painter, collage artist.

Z cyklu *Kronika wypadków galeryjnych*, czerwiec 2010, kolaż, papier, 23 × 32 cm
З циклу *Хроніка галерійних випадків*, червень 2010, колаж, папір, 23 × 32 см
From the series *Chronicle of Gallery Accidents*, June 2010, collage, paper, 23 × 32 cm

Z cyklu *Kronika wypadków galeryjnych*, lipiec 2010, kolaż, papier, 25 × 35 cm
 З циклу *Хроніка галерійних випадків*, липень 2010, коляж, папір, 25 × 35 см
 From the series *Chronicle of Gallery Accidents*, July 2010, collage, paper, 25 × 35 cm

Z cyklu *Kronika wypadków galeryjnych*, luty 2010, kolaż, papier, 23 × 32 cm
 З циклу *Хроніка галерійних випадків*, лютий 2010, коляж, папір, 23 × 32 см
 From the series *Chronicle of Gallery Accidents*, February 2010, collage, paper, 23 × 32 cm

Urodzona w 1984 roku we Lwowie (Ukraina). Studiowała we Lwowskiej Narodowej Akademii Sztuki na Wydziale Tkaniny. Zajmuje się tkaniną artystyczną, grafiką, land artem, tworzy obiekty, instalacje. Dwukrotnie (2010, 2016) stypendystka programu Gaude Polonia. W 2010 roku zrzeszona w Narodowym Związku Artystów Ukraińskich. Jest aktywną uczestniczką wystaw, festiwali, plenerów, projektów artystycznych na Ukrainie i za granicą. Wielokrotnie nagradzana za twórczość, z których dwie są najważniejsze: Złoty Medal i Nagroda Fundacji Akapi za najlepszy debiut podczas 15. Międzynarodowego Triennale Tkaniny w Łodzi (2016).

Народжена в 1984 році во Львові. Працює з тканинами, інсталяціями, штуком краєвиду, audio visual art і графіком. Студювала на Львівській академії мистецтв, факультет тканини. Двараз (2010, 2016) була стипендистом програми міністра культури Польщі Gaude Polonia. В 2010 році стала членом Національного товариства художників України. Є активним учасником виставок, фестивалів, плерів, артистичних проєктів в Україні і поза її межами. Отримала багато нагород за свою креативну творчість, дві спомеж них сут барз визначни: Золота медаль і нагорода Фундації Акапі за найкращий дебют на 15 Медженародним трієналле гобеленів в Лозді (2016).

She was born in Lviv (Ukraine) in 1984 . Works in textile, installation, land art, audio visual art and graphics. Studied at Lviv National Academy of Art, at the department of textiles. Twice (2010, 2016) scholarship holder of Gaude Polonia program of Polish Republic Ministry of Culture. In 2010 she became a member of the National Union of Ukrainian Artists. She is an active participant of exhibitions, festivals, planners, art projects in Ukraine and abroad. Received numerous awards for her creative activity, two of which are the most significant: the Gold Medal and Award of Akapi Foundation for The best debut on the 15th International Triennial of Tapestry in Lodz, Poland (2016).

Z serii *Zalamania*, 2019, papier, nitka, 14 × 19 cm

З серії *Злами*, 2019, папір, нитка, 14 × 19 см

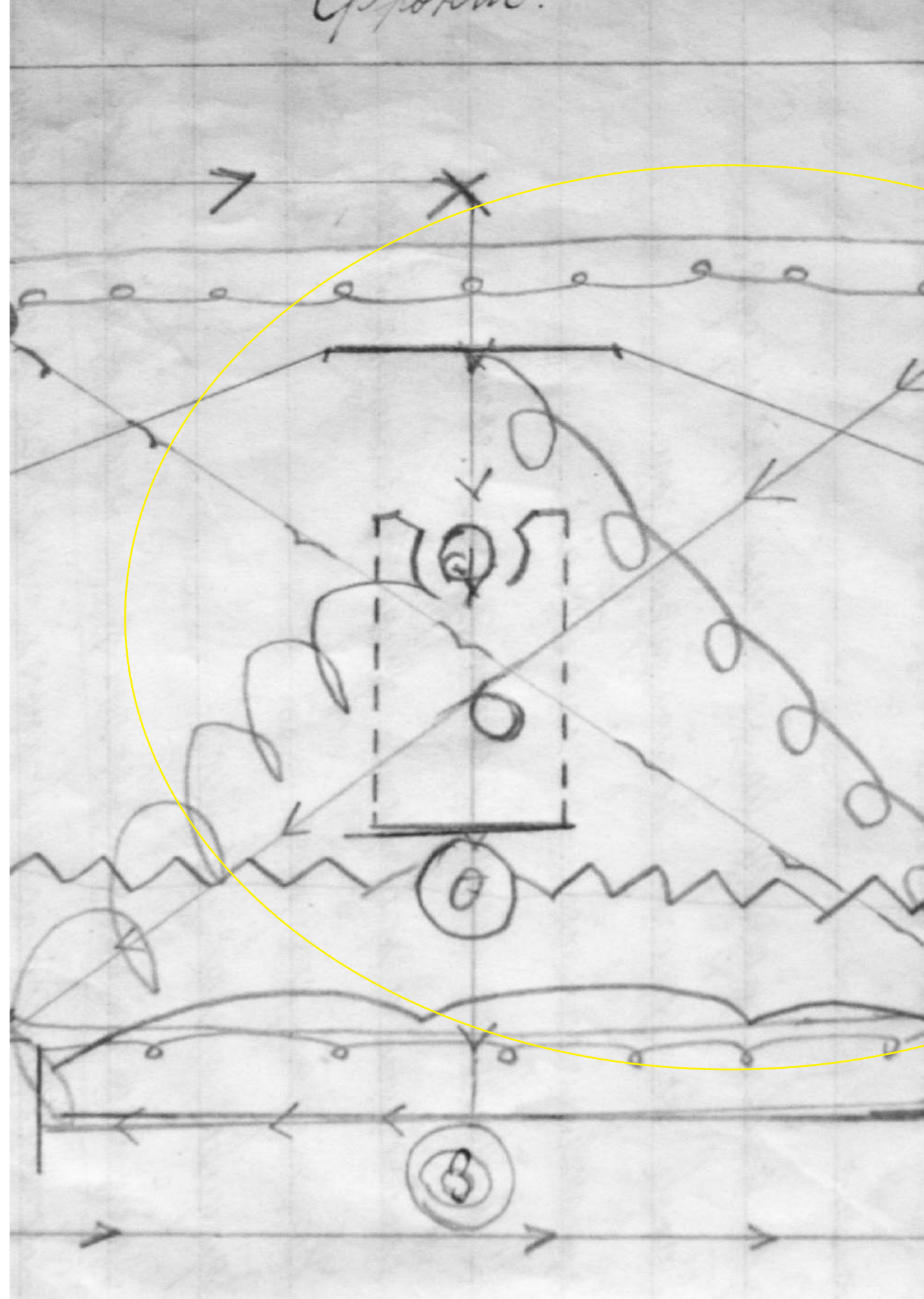
From the series *Breakdowns*, 2019, paper, thread, 14 × 19 cm

Schemat (ilustracja) ukraińskiego tańca ludowego autorstwa Bohdana Ihora Antonycza
 Схема-ілюстрація українського народного танця авторства Богдана Ігоря Антонича

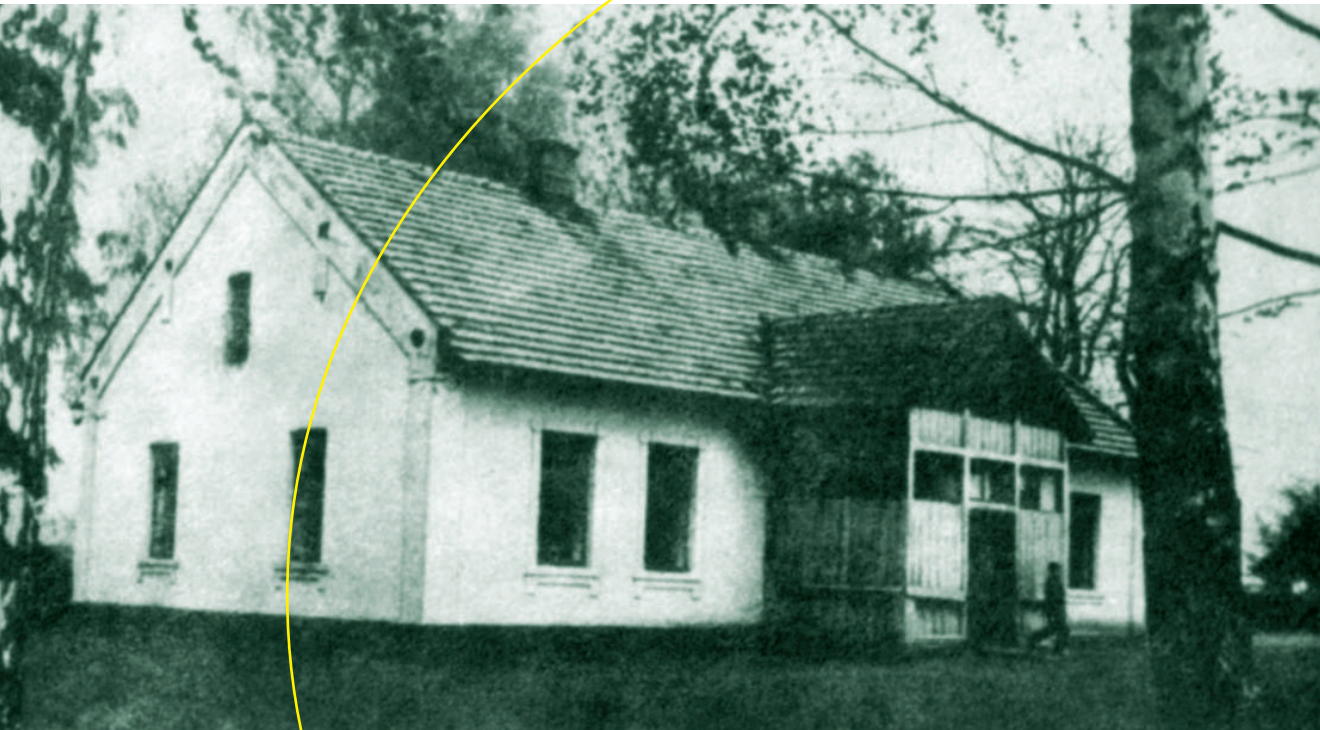
76

Z serii *Złamania*, 2019, papier, nitka, 13,5 × 20 cm
 З серії *Злами*, 2019, папір, нитка, 13,5 × 20 см
 From the series *Breakdowns*, 2019, paper, thread, 13,5 × 20 cm

Plebania w Bortiatynie, obecnie Muzeum Dom Rodziny Antonyczów
Хижа Антоничів в Бортятині, тепер Музей-садиба Антоничів

Cerkiew greckokatolicka pw. św. Paraskewii w Nowicy
Греко-католицька церков св. Параскеви в Новиці

Urodzony w 1990 roku w Tuchowie. W 2015 roku uzyskał tytuł magistra sztuki na Wydziale Intermediów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (promotor: dr hab. Bogdan Achimescu), a w 2018 roku tytuł doktora sztuki na Wydziale Malarstwa tej samej uczelni (promotor: Profesor Grzegorz Sztwiertnia). Laureat Talentów Trójki 2013 oraz 14. edycji konkursu Artystyczna Podróż Hestii. Otrzymał także nagrodę Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wyróżnienie podczas Biennale Sztuki Młodych Rybie Oko 7, Stypendium Twórcze Miasta Krakowa i Stypendium Artystyczne Miasta Tarnowa oraz Grand Prix V Salonu Wiosennego BWA w Tarnowie. Swoje prace prezentował na wystawach zarówno indywidualnych, jak i zbiorowych. Artysta wizualny, performer, autor wideo, fotografii, obiektów, rysunków, a także tekstów. Mieszka i pracuje w Tuchowie.

Народжений в 1990 році в Тухові. В 2015 році став магістром мистецтв на Факультеті інтермедій Академії мистецтв в Кракові (промотор: др габ. Богдан Ахімеску), а в 2018 році отримав звання доктора на тій же учельні (промотор: проф. Гжегож Штвєртня). Лавреат Талантів Трійки 2013 і 14 конкурсу Артистична Подорож Гестії. Одержав тіж нагороду Міністра культури і національної спадщини, виріжнєний в часі Бієналлє мистецтв молодих Рибяче око 7, стипєндист міст Краків і Тарнів і гран-прі 5 Ярного салону БВА в Тарнові. Свої праці вказував на індивідуальних і збірчих виставках. Є візуальним артистом, перформером, автором відео, фотографій, малюнків, текстів. Жие і працює в Тухові.

He was born in Tuchów in 1990. In 2015 he received a Master of Arts degree at the Faculty of Intermedia at the Academy of Fine Arts in Krakow (promoter: dr hab. Bogdan Achimescu), and in 2018 a Doctor of Arts degree at the Faculty of Painting of the same academy (promoter: Professor Grzegorz Sztwiertnia). Winner of Trójka Talents 2013 and the 14th edition of the Artistic Journey of Hestia competition. He also received the award of the Minister of Culture and National Heritage, a distinction at the Biennial of Young Art Rybie Oko 7, the Creative Scholarship of the City of Krakow and the Artistic Scholarship of the City of Tarnów, as well as the Grand Prix of the 5th Spring Salon of BWA in Tarnów. His works have been presented at both individual and group exhibitions. Visual artist, performer, video artist, author of photographs, objects, drawings and texts. He lives and works in Tuchów.

bez tytułu (z serii zimowej), 2018, ołówek na papierze Academia 200g, 30 × 40 cm
без наголовка (з зимової серії), 2018, олівець на папері Академія 200г, 30 × 40 см
untitled (from the winter series), 2018, pencil on Academia paper 200g, 30 × 40 cm

bez tytułu, (z serii zimowej), 2018, ołówek na papierze Academia 200 g, 30 × 40 cm
без наголовка, (з зимової серії), 2018, олівець на папері Академія 200 г, 30 × 40 см
untitled, (from the winter series), 2018, pencil on Academia paper 200 g, 30 × 40 cm

Wchodzę między drzewa, do dziupli, w chaszczce. Czasem w nich znikam. Spomiędzy traw, gałęzi, liści i suchych badyli prześwituje kawałek ciała, fragment ubrania, czarny skrawek materiału. Przez swoją obecność zmieniam fragmenty przestrzeni. To często moment trudny do uchwycenia. Pozostaje powidok ruchu, coś rozmazującego się w krajobrazie, w szerokich planach trudnych do objęcia wzrokiem i wyobraźnią. Wiatr, szum. Rzucam cienie, czasem bardzo długie i inne niż te, co kładą się wkoło. Wącham kwiaty i ocieram się twarzą o ich łodygi. Wychodzę na drzewa i próbuję zawisnąć pomiędzy nimi — poziomo, wbrew temu, jak zazwyczaj rosną. Czasem chciałbym zatrzymać te sytuacje, dlatego, między innymi, rysuję je.

Входжу медже дерева, до дуплі, в хащи. Часом чисто медже нима щезам. Спомедже трав, галузи, листя і сухого бадилля видно фалаток тіла, дахи, чорний матеріал. Моя присутність міняє фрагменти простору. То часто хвиля тяжка до зімання. Лишиться пам'ятка руху, щось розмиваючесь в краєвиді, в широких плянах необнятих зором і уявом. Вітр, шум. Тіни ідуть з мене, нераз барз довгі і інчі як тоти, котри ляжуть довкола. Нюхам квітя і обтерамся лицьом о їхне бадилля. Вхожду на дерева і прибую завистнути медже нима — горизонтально, на проти тому, якроснут. Часом хотів би-м затримати тоти події, зато медже інчима — малюю їх.

bez tytułu, (z serii jesiennej), 2018, ołówek na papierze Academia 200 g, 30 × 40 cm
без наголовка, (з осінньої серії), 2018, олівець на папері Академія 200 г, 30 × 40 см
untitled, (from the autumn series), 2018, pencil on Academia paper 200 g, 30 × 40 cm

I walk among the trees, into the hollows, into the thick bushes. I sometimes disappear inside. A piece of a body, a part of clothing, a black scrap of fabric shines through from between grasses, branches, leaves and dry sticks. Through my presence I change the fragments of space. This moment is often difficult to capture. What remains is an afterimage of movement, something blurring in the landscape, in broad planes hard to grasp by sight and imagination. The sound of the wind. I cast shadows, sometimes very long and different from those that fall around. I smell flowers and rub my face against their stems. I climb onto the trees and try to hang between them — horizontally, contrary to the way they usually grow. Sometimes I would like to retain these situations, which is why I draw them.

bez tytułu (z serii wiosennej), 2017, ołówek na papierze Academia 200 g, 22,5 × 32,5 cm
без наголовка (з ярної серії), 2017, олівець на папері Академія 200 г, 22,5 × 32,5 см
untitled (from the spring series), 2017, pencil on Academia paper 200 g, 22,5 × 32,5 cm

bez tytułu (z serii wiosennej), 2017, ołówek na papierze Academia 200 g, 22,5 × 32,5 cm
без наголовка (з ярної серії), 2017, олівець на папері Академія 200 г, 22,5 × 32,5 см
untitled (from the spring series), 2017, pencil on Academia paper 200 g, 22,5 × 32,5 cm

Urodzony w 1977 roku w Ługańsku. W latach 1993–1998 uczęszczał do Ługańskiego Liceum Kultury i Sztuki. W latach 1998–2004 studiował we Lwowskiej Narodowej Akademii Sztuki na Wydziale Malarstwa Monumentalnego. Stypendysta programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP Gaude Polonia (2010). Od 2010 roku wykładowca we Lwowskiej Narodowej Akademii Sztuki. Od 2017 roku główny scenograf we Lwowskim Akademickim Teatrze im. Łesia Kurbasa. Artystycznie działa w sferze sztuki wideo, instalacji, fotografii, scenografii oraz environment.

Народжений в 1977 році в Луганську. В роках 1993–1998 навчався в Луганськмі ліцею культури і мистецтв. В роках 1998–2004 студіював у Львівській національній академії мистецтв на факультеті монументального малярства. Стипендіст програми міністра культури Польщі Gaude Polonia (2010). Од 2010 року викладач Львівської національної академії мистецтв. Од 2017 року головний сценарграф Львівського академічного Театру ім. Леся Курбаса. На артистичній ниві працює в просторі відео-арт, інсталяцій, фотографії, сценарграфії і environment-арт.

He was born in Ługańsk in 1977. In 1993–1998 he attended the Secondary School of Culture and Fine Arts in Ługańsk. In 1998–2004 he studied at the Lviv National Academy of Arts at the Faculty of Monumental Painting. He was a scholarship holder in the program of the Minister of Culture and National Heritage of the Republic of Poland Gaude Polonia (2010). Since 2010 he has been a lecturer at the Lviv National Academy of Arts. Since 2017 he has been the head stage designer at Łeś Kurbas Academic Theatre in Lviv. In his artistic activity he deals with: video-art, installations, photography, stage design and environment.

Drafts, 2019, papier, technika autorska, (dziewięć części: 30 × 40 cm), 120 × 90 cm

Drafts, 2019, папір, авторська техніка, (дев'ять частин: 30 × 40), 120 × 90 см

Drafts, 2019, paper, original author's technique, (nine parts: 30 × 40), 120 × 90 cm

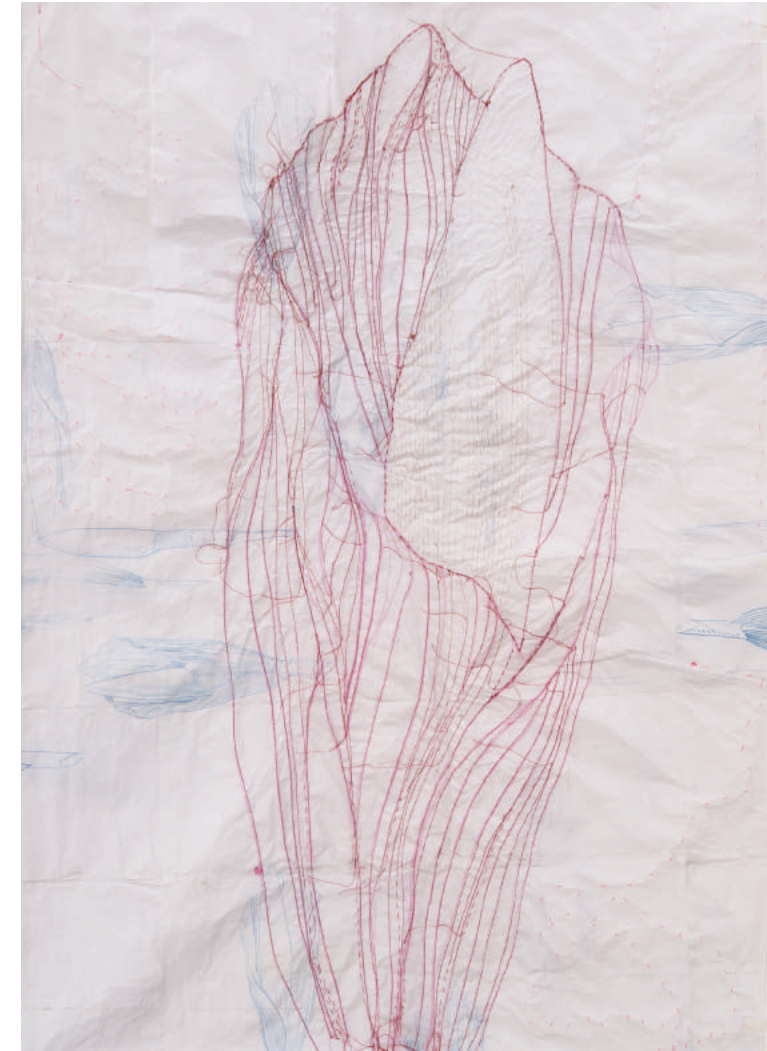

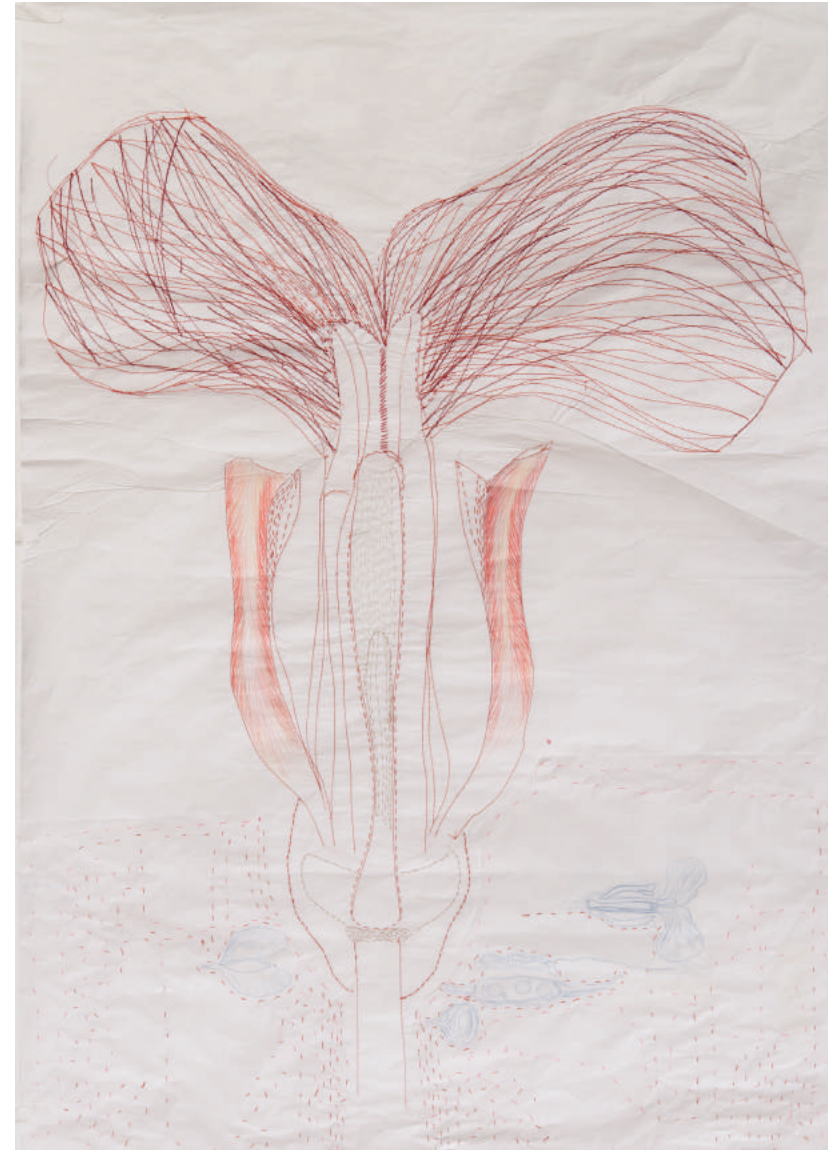
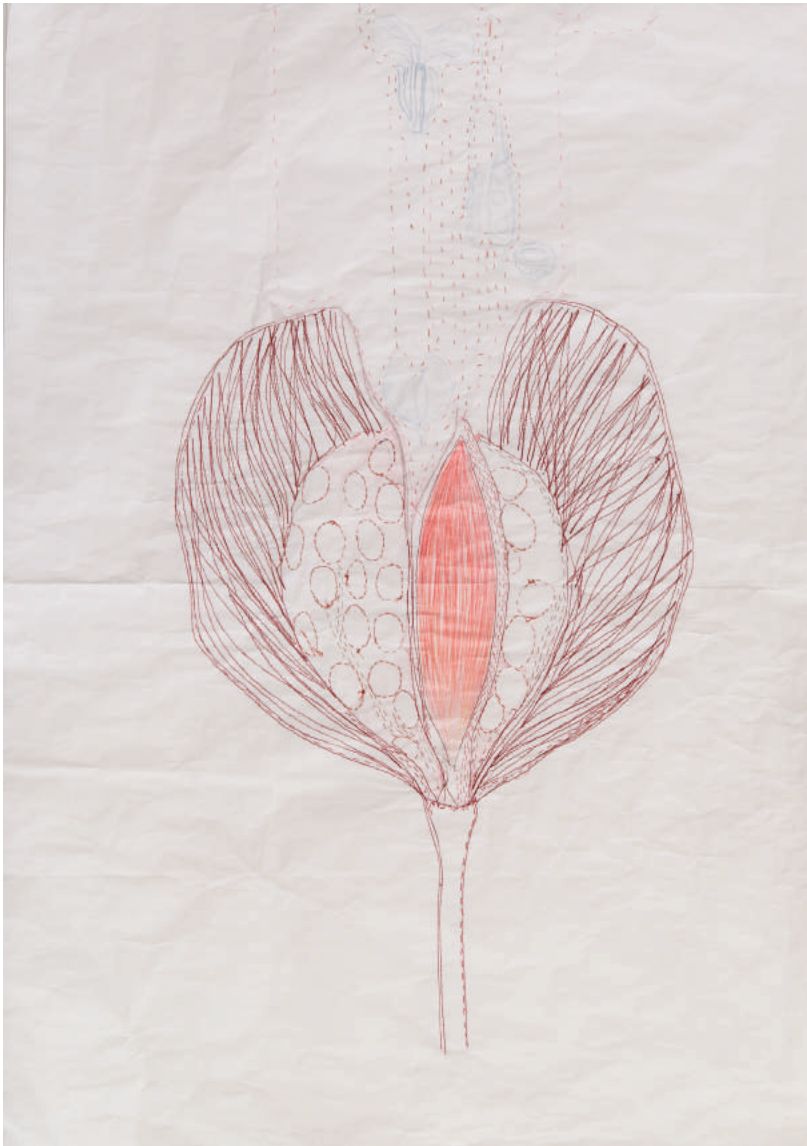
Urodzona w 1979 roku w Łękach k. Oświęcimia. W 2005 roku uzyskała podwójny dyplom z tkaniny artystycznej i malarstwa na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Adiunkt na tymże wydziale w Katedrze Rysunku. Uprawia malarstwo i rysunek, zajmuje się tkaniną artystyczną, scenografią teatralną, tworzy obiekty, instalacje, filmy wideo, jest również kuratorem wystaw. Ważniejsze nagrody: Międzynarodowa Nagroda Wyszehradzka (2018), nagroda Instytutu Polskiego w Bratysławie podczas Międzynarodowego Triennale Tkaniny Textile Art of Today (2015), nagroda za najlepszy debiut podczas Międzynarodowego Triennale Tkaniny w Łodzi (2013). Pracuje jako scenograf i kostiumograf w Teatrze Dramatycznym m.st. Warszawy.

Народилася в 1979 році в Ленках коло Освенціма. В 2005 році захистила подвійний диплом з артистичної тканини і малярства на Факультеті малярства Академії мистецтв в Кракові. Ад'юнкт на тім самім факультеті в Катедрі рисунку. Малює, рисує, працює з артистичном тканином, задумує об'єкти, інсталяції, фільми відео, є куратором вистав. Важливіші їй нагороди то: Медженародна Вишеградска Нагорода (2018), нагорода Польського Інституту в Братиславі в часі Медженародного Трієналле Тканини Textile Art of Today (2015), нагорода за найкращий дебют в часі Медженародного Трієналле Тканини в Лодзі (2013). Працює як сценограф і костюмограф в Драматичнім театрі в Варшаві.

She was born in Łęki in the Małopolska province in 1979. In 2005 she received a double degree in textile art and painting at the Faculty of Painting, the Academy of Fine Arts in Krakow. Assistant professor at that same faculty at the Drawing Department. In 2018 she obtained the title of professor at the Faculty of Painting at her alma mater. She pursues painting, drawing, deals with textile art, creates objects, installations, videos, and she is also a curator. Participant of group exhibitions and the author of individual ones. Important awards: International Visegrad Award (2018), Polish Institute award in Bratislava during the International Textile Art Today Triennial (2015), an award for the best debut during the International Triennial of Textile Art in Lodz (2013). She works as a stage designer and costume designer for the Dramatyczny Theatre in Warsaw.

Rośliny okrytonasienne, z cyklu Bukiet Roliana, 2019, pergamin przesywany niciami, kredka, 100 × 70 cm
Покритонасінни, з циклю Ролянний букет, 2019, пергамен сьцябаний нитком, кредка, 100 × 70 см
Flowering Plants, from the series Rolian's Bouquet, 2019, parchment sewn with thread, crayon, 100 × 70 cm

Zjednoczenie Łemków jest organizacją pozarządową o zasięgu ogólnopolskim, która od 1990 roku prowadzi działalność wielokierunkową obejmującą m.in. płaszczyznę społeczno-kulturalną, oświatową oraz międzynarodową. Głównym celem Zjednoczenia Łemków jest ochrona, podtrzymywanie oraz upowszechnianie wielowiekowego dziedzictwa kulturowego Łemków. Organizacja reprezentuje i ochrania interesy ukraińskiej grupy etnograficznej Łemków w ramach ustawodawstwa Rzeczypospolitej Polskiej. Współpracuje z administracją rządową i samorządową na wszystkich szczeblach oraz bratnimi organizacjami pozarządowymi, zarówno w kraju, jak i za granicą, w szczególności z terenów pogranicza południowo-wschodniej Polski, Słowacji i Ukrainy. Do najważniejszych projektów kulturalnych realizowanych cyklicznie przez Zjednoczenie Łemków należą m.in.: Łemkowska Watra w Zduni, Łemkowska Sparta-kiada, Łemkowskie Kermesze oraz Spotkania z Łemkowszczyzną. Przy Zjednoczeniu Łemków działa także dziecięco-młodzieżowy zespół folklorystyczny Łemkowski Pierścioneł. Organizacja zajmuje się również działalnością wydawniczą, publikując m.in. kwartalnik „Watra”, rokrocznie katalog wystawy Łemkowskie Jeruzalem oraz szereg innych wydawnictw popularnonaukowych. <http://www.iemkounion.pl/>

Об'єднання лемків то недержавна організація, працюючи од 1990 рока на суспільно- культурній, освітній, міжнародній ниві. Організація діє на території цілої Польщі. За ціль ставлять собі охорону, підтримання і донесіння до цілого суспільства багатомовної культурної спадщини лемків. Організація репрезентує і охороняє інтереси української етнографічної групи - лемків, яка існує в рамках польського законодавства. Об'єднання лемків співпрацює з державним і локальним адміністраційом шитких рівни, як тіж з братніма недержавніма організаціями в Польщі і поза єї границями, особливо з організаціями з граничних обширів південно- східної Польщі, Словаччини і України. Найголовніши культурни проекти, реалізувани циклічні без Об'єднання лемків, то: Лемківська ватра в Ждини, Лемківська спартакіада, Лемківски кермеси, Стрічи з Лемківщином, веденя фольклорного дитячо-молодіжного ансамблю Лемківський перстеник, видаваня наукових і популярно-наукових книжок і квартальника „Ватра”, Лемківський Єрусалим. <http://www.lemkounion.pl/>

Українська група студентів учąа się w Sanoku. Bohdan Ihor Antonycz siedzi pierwszy od lewej
Українська група студентів, яка вчилася в саноцькій гімназії. Богдан Ігор Антонич сидит перший зліва

Organizator i wydawca / Organiser and publisher

Zjednoczenie Łemków

ul. Jagiełły 2

38-300 Gorlice

Організатор і видавець

Об'єднання лемків

вул. Ягелли 2

38-300 Горлиці

kuratorzy / curators

Joanna Zemanek

Grzegorz Sztwiertnia

куратори

Йоанна Земанек

Ґжеґоґ Штвєртня

koordynator / coordinator

Natalia Hładyk

координатор

Наталія Гладик

opracowanie graficzne, redakcja / graphic design, editing

Natalia Hładyk

Grzegorz Sztwiertnia

96

Joanna Zemanek

ґрафічне оформління, редакція

Наталія Гладик

Ґжеґоґ Штвєртня

Йоанна Земанек

tekst / text

Anna Bas

Natalia Hładyk

текст

Анна Бас

Наталія Гладик

zdjęcia prac / photos

archiwa artystów

знимки робіт

архіви артистів

tłumaczenie na dialekt łemkowski / translation into the Lemko dialect

korekta dialektu łemkowskiego / proofreading of the Lemko dialect

Grzegorz Suchanicz

переклад на лемківську говірку

коректа лемківської говірки

Григорій Суханич

tłumaczenie na język angielski / English translation

Elżbieta Rodzeń-Leśnikowska

переклад на анґлицьку мову

Ельжбєта Лєсьніковска

korekta tekstów w języku polskim / proofreading of texts in Polish

Judyta Rosin

коректа польскомовних текстів

Юдита Росін

ISBN: 978-83-940062-7-3

ZREALIZOWANO DZIĘKI DOTACJI

MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

REALISED THANKS TO THE FINANCIAL SUPPORT OF THE

MINISTER OF INTERNAL AFFAIRS AND ADMINISTRATION

ПРОЄКТ ЗРЕАЛІЗУВАНО ЗАВДЯКИ ДОТАЦІЇ

МІНІСТРА ВНУТРІШНІХ СТРАВ І АДМІНІСТРАЦІЇ

Gorlice 2019

Горлиці 2019

druk / printing

Drukarnia Pasaż

Kraków 2019

друк

Друкарня Пасаж

Краків 2019

nakład / edition

500 egzemplarzy / 500 copies

наклад

500 примірників

Zrealizowano dzięki dotacji
Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji